

SZAKDOLGOZAT

A LABDARÚGÁS TÖRTÉNETE ÉS JELENKORI OKTATÁSA

PRIVARICS KRISTÓF

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Tanító alapképzési szak

A labdarúgás története és jelenkori oktatása

Konzulens: dr. Kiss Zoltán

Készítette: Privarics Kristóf

E81NHO

Nappali tagozat

Intézet: Neveléstudományi Intézet

Kaposvár

2024

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés.....	5
II.	Ki kezdte?.....	7
II.1	Az ősi Kína	7
II.2	Kemari, foci kimonóban.....	7
II.3	Amerika ősi labdajátéka	8
II.4	Az ókori görögök és rómaiak	9
II.5	A középkori határlabdázás	10
II.6	A calcio.....	11
III.	A modern labdarúgás megszületése és kezdete.....	11
IV.	Foci Angliában	12
V.	A foci terjeszkedése, a FIFA létrejötte.....	13
VI.	A világbajnokságok története.....	15
VI.1	Kezdetek	15
VI.2	Az első világbajnokság.....	16
VI.2.1	Érdekességek a tornáról.....	16
VI.3	A világbajnokságok fejlődése	17
VI.4	A II. világháború.....	17
VI.5	Az újrakezdés és a további fejlődés	17
VI.6	Az első kibővítés.....	18
VI.7	Vb-k 32 csapattal	19
VII.	Magyarok a labdarúgásban	19
VII.1	A kezdetek	19
VII.2	MLSZ megalakulása	20
VII.3	Az első bajnokság és a magyar válogatott	21
VII.4	Első olimpia, I. világháború, első két világbajnokság.....	22
VII.5	A dicsőséges magyar időszak és az Aranycsapat	22
VII.5.1	Olimpiai bajnok Magyarország!	23
VII.5.2	Az évszázad mérkőzése	24
VII.5.3	Világbajnokság, Svájc, 1954.....	25
VII.6	A vb utáni időszak	26
VII.7	'60-as évek	27
VII.7.1	Vb szereplés Angliában	28
VII.7.2	Aranylabda és olimpiai arany.....	28

VII.8	A magyar futball bukdácsolása.....	29
VII.8.1	Csalódást keltő vb szereplések	29
VII.8.2	Magyar foci egészen napjainkig.....	31
VIII.	Labdarúgás az iskolákban	32
VIII.1	Az elmúlt három NAT.....	32
VIII.2	A futball oktatása napjainkban	33
IX.	A labdarúgás technikai mozgásanyagának oktatása.....	35
IX.1	Labda nélküli technikai elemek.....	35
IX.1.1	Futások, ugrások, indulások, megállások	35
IX.2	Labdás technikai elemek.....	36
IX.2.1	Labdavezetés	36
IX.2.2	Rúgások	36
IX.2.3	Labdaátvételek.....	36
IX.2.4	Cselezések	37
IX.2.5	Szerelések	38
IX.2.6	Fejelések	39
X.	Nevelési és fejlesztési feladatok a sportban	39
XI.	A futball legfontosabb szabályai (IFAB, 2022).....	41
XII.	Összegzés.....	45
XIII.	Irodalomjegyzék	46
XIV.	Ábrajegyzék	48

I. Bevezetés

„A futballban a lehetetlen nem létezik.”

(Cristiano Ronaldo)

Azért választottam ezt a témát, mert születésem óta jelen van a labdarúgás az életemben. Édesapám és nagyapám is focizott, rajonganak a sportért, így én is nagyon hamar beleszerettem eme remek játékba. Első fociedzésemem 3 éves koromban vettem részt és azóta, a mai napig aktívan űzöm a sportágat. Már a legelső pillanattól világossá vált számomra, hogy ez az a játék, melyet mindig játszani akarok, melyről folyamatosan szeretnék többet és többet megtudni, így nem véletlen, hogy labdával keltem fel reggelente és azzal is mentem aludni minden este.

A labdarúgás számomra nem csak egy sport, ez egy életforma, egy szenvedély. A foci az a tevékenység, melyet bármikor, bármilyen hangulatban tudok űzni. Boldogságot okoz amikor játszom, felszabadít és leveszi rólam a terheket, nehéz időszakokban nyújt óriási segítséget, mert gyakorlatilag a játékba menekülök és itt keresem a megnyugvást és a boldogságot. Sose azért játszottam, hogy sztár lehessek, hanem azért, mert ez okozott örömet számomra és ezt az örömet próbálom én is átsugározni a társaknak, barátoknak. A futball megtanított veszíteni, felállni a padlóról, hiszen aki nem tanul meg veszíteni, az győzni és örülni sem képes igazán. Jelenlegi munkám is a labdarúgásról szól, hiszen, mint kapusedző foglalkozom gyerekekkel 7 éves kortól, egészen 19 éves korig. 2022-ben sikeresen levizsgáztam a Magyar Labdarúgó Szövetség által szervezett kapusedzői tanfolyamon, mely már régi vágyam volt. Mint edző és mint játékos, mindig próbálom biztatni és segíteni tanítványaimat és csapattársaimat egyaránt.

Céлом, hogy bemutassam honnan indult e nagyszerű játék, mely világrészt tekintjük a labdarúgás őshazájának, hogy játszották kezdetekben a futballt. Foglalkozni fogok az európai futball és a FIFA létrejöttével, történetével és a kezdetleges szabályokkal. Szót fogok ejteni a labdarúgó világbajnokságokról, hogy melyik ország rendezte az első ilyen világeseményt, ki nyerte, mik a jellemzői és hogy fejlődött tovább a sportág. Megvizsgálom, hogy változtak a labdarúgás szabályai az idő előrehaladtával, melyek a pályák méretei és legfontosabb vonalai, kik alkotnak egy csapatot posztok szerint és milyen fontos sarokkövei vannak a mai futballnak. Igyekszem bemutatni hazánk futballal kapcsolatos történetét, a kezdeti időszakot, a fejlődést, néhány kiemelkedő sportolót, akik híressé és büszkévé tették a magyar nemzetet, valamint a kiemelkedő eredményeket és az Aranycsapatot. A történeti rész után betérünk az általános iskolákba, ahol az elmúlt 4 Nemzeti Alaptantervet fogom összehasonlítani, hogy melyik, mekkora szerepet adott a labdarúgásnak és mik voltak a legfőbb jellemzőik 1-6. évfolyam

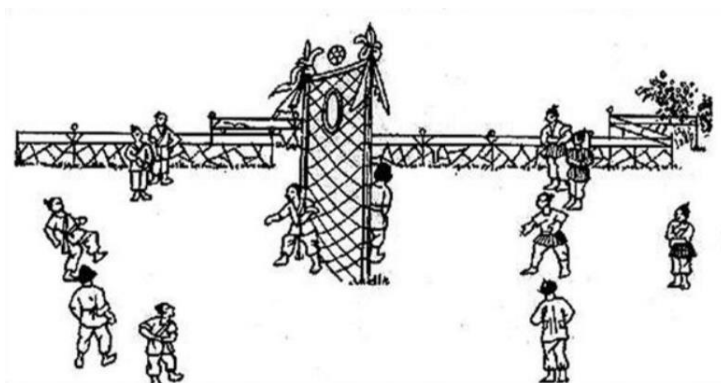
között. Az összevetés után a futball oktatásának alapjaival fogok foglalkozni, leírom, melyek a sportág legfőbb technikai tudnivalói. Kifejtem a labda nélküli és labdás technikai ismeretek elemeit, illetve kitérek a sport nevelési és személyiségfejlesztési feladatra és céljaira is.

A dolgozat záró részében a labdarúgás legfontosabb szabályaival fogok foglalkozni. Megismerjük többek között a lest, mint definíciót, de betekintést adok a sport szabálykönyvében szereplő legtöbb szabályra, szankcióra és érdekességre is.

II. Ki kezdte?

II.1 Az ősi Kína

A labdarúgás egy ősi formája i.e. 2000-ben jelent meg Kínában. Az akkori uralkodó, Huang-Ti császár találta ki azért, hogy fejlessze katonái állóképességét és ügyességét. Ennek a játéknak a tsuh-küh elnevezést adták, mely magyarul annyit jelent, hogy rúgni-labdát. Egyetlen kapu volt a játéktéren a pálya közepén. Egymástól 4 méter távolságra leástak 2 darab, 4 méter magas bambuszrudat, közéjük hálót feszítettek és ennek tetejére vágtak egy 40-60 centiméter átmérőjű lyukat. Ezen a kialakított nyíláson kellett átjuttatni a labdát, melyet bármelyik oldalról meg lehetett próbálni. Az „őslabdát”, melyet 8 bőrdarabból varrtak össze, szőrrel és tollal tömték ki, csak lábbal, háttal és vállal lehetett érinteni. A császári örömmünnepek közkedvelt műsorszáma volt a játék, a győztesek bort, ezüsttálat és gyümölcsöt kaptak, míg a vesztes csapat kapitányát megkorbácsolták a vereségért. A játék népszerűsége nagy ütemben terjedt, egyedül a rabszolgákat nem engedték játszani (Péter, 2010).

1. kép: Tsuh-küh, Kína ősi labdajátéka¹

II.2 Kemari, foci kimonóban

Látván a kínai labdajáték sikerességét, a japánok is megalkották saját focijukat, a kemarit. A kemari az akkori uralkodók Engi és Tenrei császárok segítségével terjedt el egész Japánban. Jelentős különbség volt, hogy ezt a játékot csak a főnemesség és a miniszteri rangú hivatalnokok kiváltsága volt játszani (Farkas, 2014).

A pálya 95 méter hosszú és 20 méter széles volt ekkor, a 4 sarkában, pedig szögletzászló helyett fák tornyosultak. Fő jellemzői a játéknak, hogy nem voltak kapuk és mindössze 4 személy

¹ <https://www.sumidamagazin.com/2021/07/08/osi-labdajatekok-es-a-foci/> utolsó letöltés: 2023.07.26.

játszott. A lényeg az volt, hogy a labdát a levegőben kellett tartani, miközben egymásnak passzolgattak a játékosok körben. A kemarit talán a ruházat nehezítette a legjobban, hiszen ebben az időszakban kimonóban űzték a sportot, ami nem volt éppen ideális öltözk a játékhoz. Hasonlóság volt a jelenkori focival, hogy már viseltek stoplis cipőt a játékosok. A kemari labda átmérője alig volt 20 centiméter, külső felülete szarvasbőrből készült, melyet fűrészporral töltöttek meg (Péter, 2010).

2. kép: Kemari, foci kimonóban²

II.3 Amerika ősi labdajátéka

Amerika ősi népei is játszottak egy, a futballhoz hasonló labdajátékot. A maják szent könyve a Popol Vuh is említést tesz egy labdajátékról, melyben az istenek küzdöttek egymással i.e. 1000 körül (Zombori, 2008).

Ez a sport a mezoamerikai kultúra fontos részét képezte, melyet az Olmék, Maja és Azték civilizációk is játszottak. Ez a játék az Ulama nevet kapta, melyet a Nap és Hold (világosság és sötétség), valamint a csillagok közötti harcnak tekintették. A maják Pok a Tok-nak, míg az aztékok Tlachtlinak nevezték, de a legelterjedtebb és fennmaradt neve az Ulama lett (Cseke, 2021).

A régészek közel 1300 mezoamerikai labdapályát találtak. A pályákat magas falakkal vették körbe, melyekbe kettő malomkő nagyságú karikát ékeltek. Ezekon a karikákon kellett átjuttatni a 25-37 centiméter átmérőjű labdákat testtel, vagy lábbal. Kézzel nem lehetett se a labdához, se az ellenfélhez hozzáérni. A pályák mérete már majdnem megegyezett a mai futballpályák méretével (Cseke, 2021).

² <https://www.sumidamagazin.com/2021/07/08/osi-labdajatekok-es-a-foci/> utolsó letöltés: 2023.07.26.

Az amerikai törzsek istencentrikusak voltak, szerettek emberáldozatokat mutatni isteneiknek. A játék így nagyon vallásos lett és szó szerint vére ment. Egy mérkőzés akár több napig is eltarthatott és a végén a vesztes csapat tagjait kivégezték és áldozati oltárra helyezték, ezzel is kedveskedve isteneiknek (Péter, 2010).

A labdajátékról Bernardino de Sahagún XVI. századi ferences rendi szerzetes megfogalmazását idézi, Cseke Ibolya (2021): „*Két szemközti fal kellett ehhez, melyek között körülbelül húsz láb volt a különbség, és mindegyik falon középtájon volt egy malomkő nagyságú kerék, és egy kicsi, melynek közepén volt egy lyuk, pont akkora, mint az a labda, amivel játszottak. Az a játékos, aki valamelyik lyukba beletette a labdát, az megnyerte a játékot. Meztelenül játszottak, derekukon bő övekkel, és ezekre akasztottak egy darab díszes szarvasbőrt, mely eltakarta szeméremtestüket; amikor játszottak, nem érintették egymást sem kézzel, sem lábbal, csak a farukkal; ennek a játéknak a során gazdag takarókat, aranyékszereket, ékköveket és rabszolgákat nyerhettek vagy veszíthettek.*”

3. kép: Ulama, Amerika ősi labdajátéka³

II.4 Az ókori görögök és rómaiak

Az ókori görögök nagyon sok mindent adtak a világnak, természetesen a foci is köztük van. Nekik és az ókori rómaiaknak is volt egy olyan játékuk, melyeknél labdát próbáltak terelni lábbal és kézzel (Péter, 2010).

A görögök episzkürosznak nevezték azt a játékot, melyben a labdát át kellett vinni az ellenfél gólvonalán. Ez a játék leginkább a mai rögbire hasonlított és általában meztelenül játszották (Péter, 2010).

³ <https://mzhou2.wordpress.com/2012/04/03/core-friday-2-mayan-ball-game/> utolsó letöltés: 2023.07.26.

A Római Birodalom i.e. 146-ban leigázta Hellászt. Nem sokkal ezután fedezték fel a rómaiak a görögök által játszott labdajátékot, melyet ők is elkezdtek játszani és a saját tetszésük szerint továbbfejlesztették és alakították. Ők harpastumnak (kicsi labda) nevezték el. A játék gyorsaságot, ügyességet és komoly fizikai erőt igényelt, emellett elég erőszakos is volt. Az akkori uralkodó Julius Caesar is alkalmazta katonai kiképzések során a tábornokai állóképességeinek javítására (Cseke, 2021).

A játékot négyszögletű pályán játszotta 5-12 ember és mindig csak azt a játékost szabadott megtámadni, akinél éppen a labda volt (Péter, 2010).

II.5 A középkori határlabdázás

Európában a labdarúgás kezdetleges változatait már a kora középkorban játszották. Az első írásos források a XIV. századból említik először a sport létezését (Cseke, 2021).

A középkori Angliában terjedt el a tömegfutball, más nevén a határlabdázás. Néha akár 500 fő is játszott egyszerre a játékot, ebből adódóan sok volt a durvaság és a sérülés. A franciák a „soule” nevet adták ennek a sportnak (Péter, 2010).

E játék eredete – a kor hitrendszeréhez igazodva – a rontásűző mágia pogány szokásaiban keresendő (Zombori, 2008).

A hagyomány szerint a tél végeztével, vagy a tavasz kezdetével a rontásokból származó veszedelmeket batyuba csomagolták, bőrbe varrták és a falu területéről átrugdosták a szomszéd falu területére, ezzel megszabadulva a lehetséges rossztól (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

Úgy vélték, hogy akik a legtöbbször és legnagyobbat rúgnak a labdába, azoknak a házatól kerül legmesszebbre a betegség és a rontás. Ebben a sportban gyakorlatilag a falu egész lakossága részt vett és rugdosták a bőrt, míg a másik falubéliek és hasonló tevékenységet űztek, így sokszor komoly rugdosódások, verekedések alakultak ki a két falu lakosai között. Ha kellett, még a folyókon keresztülúszva is „fociztak”. A játékot bezúzott ablakok, törött végtagok, zúzódások, kinyomott szemek jellemezték, de akadt halálos áldozat is. A brutalitást látva 1314-ben Angliában, 1320-ban, pedig Franciaországban is betiltották ezt a „sportot”, a résztvevőket börtön fenyegette (Péter, 2010).

Ezekben a játékokban jelent meg először egy, a játékvezetőre hasonlító figura, aki rövid prédikáció után indította útjára a labdát. A kezdetet jelző sípszót itt még harangzúgás helyettesítette (Péter, 2010).

II.6 A calcio

A labdarúgás a XIV. századi Olaszországban, pontosabban Firenzében fejlődött tovább. Ezt a játékot Calcio-nak nevezték, melyet egy körülhatárolt pályán játszottak, mérkőzésvezető irányításával (Péter, 2010).

Egy csapat 27 főből állt, közülük az első sorban 15 csatár, a másodikban 5 fedezet, mögöttük 4 védő, az utolsó sorban, pedig 3 védő (akik közül a középső a kapus volt) tartózkodott. Egyedül a kapus vehette kezébe a labdát, a többiek rúghatták, fejelhették, vagy vállal továbbíthatták csak azt (Cseke, 2021).

Kapuként egy-egy várat jelképező sátor szolgált. Ebbe kellett az ellenfélnek minél több labdát bejuttatnia. Az a csapat nyert, amelyik több labdát juttatott a másik csapat „várába” (Péter, 2010).

A játéktér egy 137 méter hosszú és 50 méter széles négyszögletű pálya volt. A szabályokat hat fős bírói testület felügyelte, ők számolták a pontokat és adták a büntetőpontokat azoknak, akik nem tartották be a szabályokat. A szabályzat engedélyezte a gáncsolást és a lökést, azonban, még mindig sportszerűbb volt, mint a határlabdázás. Itt találták ki először, hogy a labdát lehet passzolni is egymáshoz, nem csak nagyon belerúgni. A játékosok bevonulását zenekari csinnadratta kísérte (Péter, 2010).

III. A modern labdarúgás megszületése és kezdete

A modern labdarúgás Angliából származik. Miután beszüntették a brutális határlabdázást, elkezdett kifejlődni egy modernebb és szabályosabb játék. 1801-ben bevezették, hogy mindkét csapatban ugyanannyi játékosnak kell szerepelnie. Ez a szám 15-20 fő között mozgott. A pályák méretei is kezdtek hasonlítani a mai játékok méreteihez (Péter, 2010).

Ez a sport a diákok körében virágzott fel nagyon az 1820-as években (Farkas, 2014).

A kollégiumok saját bajnokságokat rendeztek. Tiltották a túlzott durvaságot, meghatározták a pálya méreteit és a résztvevők számát is (Zombori, 2008).

Mivel nem tudtak teljes egészében megegyezni a szabályokról, ezért a futballnak szüksége volt igazi lefektetett szabályokra. Az első futballszabályzatot a cambridge-i egyetem két volt diákja, Henry de Winton és John Charles Thring dolgozták ki. Ez volt a Cambridge-i szabályzat. Az idő előrehaladtával a szabályzat kezdett elavulni, így szükség volt a későbbiekben egy rendszeren, részletesen kidolgozott szabálykönyvre (Péter, 2010).

IV. Foci Angliában

4. kép: FC Sheffield⁴

A világ első amatőr futballegyesületét 1857-ben alapították az angliai Sheffield-ben, ez volt az FC Sheffield (Zombori, 2008).

Két krikettező fiatalember William Prest és Nathaniel Creswick alapította a klubot és eleinte a csapattagok egymás között rendeztek meccseket. Gyakori volt a nők-nőtlenek mérkőzés (Péter, 2010).

1862-ben J. C. Thring megalkotta saját futballszabályzatát, melyet „egyszerű játékként” emlegettek. Ebben tiltva volt a gáncsolás, a rúgások csak a labdára irányulhattak (Péter, 2010).

1863 október 26-án iskolák és társadalmi egyesületek létrehozták Londonban a világ első futballszervezetét, a Football Associationt (Angol Labdarúgó-szövetség), rövidítve FA-t. Ekkor vált hivatalosan külön a rögbi és a foci. Az ekkor elfogadott részletes szabályokban meghatározták a gól és a les definícióit, tiltották a kezezést és a labda levegőben való érintését (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

Meghatározták a pályák méreteit, melyek nem lehetek nagyobbak 127 x 92 méternél, a kapufák egymástól 5 méterre helyezkedtek el, még nem voltak felsőlécek, a csapatokat középkezdésre kötelezték mérkőzés elején és a gólok után (Péter, 2010).

A szervezet első titkára Ebenezer Cobb Morley (1831-1924) volt. Az alapításban 11 klub és iskola vett részt: Barnes, Civil Service, Crusaders, Forest of Leytonstone, N.N. Club, Crystal Palace, Blackheath, Kensington School, Percival House, Surbiton and Blackheath Proprietary

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Sheffield_F.C. utolsó letöltés: 2023.08.08.

School, Charterhouse. Az új szabályrendszert csak a Blackheath nem fogadta el, ők jelentős szerepet játszottak a rögbiszövetség megalakulásakor (Péter, 2010).

1871-re a futbalszövetségnek már 50 tagja volt. Az egyik ülésen 14 klub megállapodott egy meghívásos kupaküzdelem lebonyolításában. Ez volt az FA-kupa (Angol kupa). A játékosok számát 11 főben határozták meg csapatonként, ettől az évtől érhetett hozzá kapus kézzel a labdához a büntetőterületen belül (Péter, 2010).

Megjelent a mérkőzés előtti sorsolás a kezdés és a térfél eldöntésére. 1873-ban rúgtak először szögletet, 1878-tól vezették bírók a meccseket, akik már sípot is használtak, 1880-tól a bíró által kiállított játékos már nem jöhetett vissza a pályára. 1882-ben bevezették a kapu keresztlécet, 1883-ban a kétkezes partdobást, 1884-ben a határbírók működését, 1890-ben a tizenegyest, 1891-ben a hálót. Az első hivatalos szabálygyűjteményt 1895-ben adták ki. Eleinte kilenc támadó játékos mellett egy hátvéd és egy kapus állt a pályán. A támadójáték modernizálásával viszont több védőt kellett hátrébb vonni, majd még újabb és újabb felállások, játéktílusok alakultak ki (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

Az első nemzetközi futballmérkőzésre 1872. november 30-án került sor Glasgow-ban, ahol Anglia és Skócia csapott össze. Egy „barátságosnak” mondott meccsen a 22 játékosból 15 megsérült, az eredmény pedig 0:0 lett. A sok sérülés megakadályozása érdekében a Nottingham Forest-i Sam Widdowson feltalálta a sípcsontvédőt. A visszavágót 7 évvel később 1879-ben rendezték, ahol az angolok 5:4-re legyőzték a skótokat (Péter, 2010).

A népszerűség rengeteg nézőt csalogatott a pálya szélére. A belépőjegyek értékesítésével hamar kiderült, hogy a foci jó üzlet. A színvonal gyors emelkedését a hivatalosan is elfogadott profizmus segítette 1885-től. Az angol ligát 1888-ban hozták létre, s kiírták az első bajnokságot, melyet a Preston North End nyert meg (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

V. A foci terjeszkedése, a FIFA létrejötte

Az angol futball növekedése után több európai nemzet is elindította saját bajnokságát. Rövid idő alatt létrejött a skót, a walesi, a holland, a dán, a svájci és a spanyol bajnokság is. A labdarúgás elképesztő mértékben növekedett és hamar túlnőtt Európán. Az első Európán kívüli szövetséget Ausztráliában hozták létre, melyet követett Kanada, Új-Zéland, Brazília, Dél-Afrika és Argentína (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

A folyamatosan megalakuló egyesületek és testületek összehangolása érdekében jött létre Párizsban, 1904. május 22-én a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség (Fédération Internationale de Football Association), rövidítve FIFA. Az alapításban hét nemzet vett részt: Franciaország, Belgium, Dánia, Hollandia, Spanyolország, Svédország és Svájc. A FIFA első elnöke a francia származású Robert Guerin lett, alelnökei a svájci Victor E. Schneider és a holland Carl Anton Wilhelm Hirschman lettek (Péter, 2010).

Az angolok és a szigetország többi tagja presztízsből távol maradtak, ugyanis saját magukat tekintették a labdarúgás legfőbb szervének és az általuk létrehozott szövetség, az FA az egyedüli jogosult a szabályok magyarázatára és megváltoztatására. Ezt a hozzáállást akkor a FIFA el is fogadta. Ezt követően Anglia és társszövetségei hol beléptek a FIFA-ba, hol pedig kiléptek belőle. Végül, amikor szóba került a világbajnokságok megrendezése, végleg benn maradtak a szövetségben (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

A FIFA-hoz egy év múlva csatlakozott a német, az osztrák és a magyar szövetség is. Eleinte csak európai szövetségnek számított, majd 1909-ben Dél-Afrika, 1912-ben, pedig Argentína és Chile is csatlakozott hozzájuk (Péter, 2010).

A FIFA legelső döntéshozó szerve a FIFA kongresszus évente egyszer ülésezik. A FIFA-nak jelenleg hat regionális szövetsége van: AFC – Ázsiai Labdarúgó-szövetség; CAF – Afrikai Labdarúgó-szövetség; CONCACAF – Észak- és Közép-amerikai, Karibi Labdarúgó-szövetségek Konföderációja; CONMEBOL – Dél-amerikai Labdarúgó-szövetség; OFC – Óceániai Labdarúgó-szövetség és az UEFA – Európai Labdarúgó-szövetség (Bíró, 2014).

A világháborúk természetesen a labdarúgásban is okoztak némi zavart és visszaesést, de talán ez a sportág volt az, amely ezt a legkevésbé érezte meg. 1946-ban már 57 tagja volt a FIFA-nak és a fejlődés továbbra sem lassult. Folyamatosan új tagországok csatlakoztak a FIFA-hoz. 1970-ben 138 tagot számlált a világszervezet (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

A FIFA-nak eddig 9 elnöke volt: (Tomlinson, 2000)

1. Robert Guérin – francia: 1904-1906
2. Daniel Woolfall – angol: 1906-1918
3. Jules Rimet – francia: 1921-1954
4. Rodolfe Seeldrayers – belga: 1954-1955
5. Arthur Drewry – angol: 1956-1961
6. Sir Stanley Rous – angol: 1961-1974

7. dr. Joao Havelange – brazil: 1974-1998
8. Joseph 'Sepp' Blatter – svájci: 1998-2015
9. Gianni Infantino – svájci: 2015

VI. A világbajnokságok története

VI.1 Kezdetek

1921-ben a francia Jules Rimet lett a FIFA elnöke. Ő és kollégája Maurice Delaunay felvetették, hogy rendezzenek egy válogatottak közötti tornát, mely a világbajnokságért folyna. A javaslatot nem fogadta nagy lelkesedés, ám ez gyorsan megváltozott azzal, hogy a profi labdarúgás kiszorult az olimpiai ötkarikás játékokról. A labdarúgó-szövetség így elkezdett kidolgozni egy tervet, ahol nemzetek csaphattak össze egymással a végső sikerért. Az 1928-as ülésen a FIFA azt a határozatot hozta, hogy az olimpiák közötti páros esztendőkből kerülnek megrendezésre a világbajnokságok. A torna hivatalos neve World Cup (Világkupa) lett, hazánkban azonban Világbajnokság néven emlegeti mindenki. Az első torna időpontját 1930-ra tűzték ki (Péter, 2010).

A rendezés jogáért versenyben volt Magyarország is, ám az első tornát az akkor már kétszeres olimpia bajnok Uruguay rendezhette meg, akik vállalták azt is, hogy nyolc hónap alatt felépítenek egy százezer fő befogadására alkalmas centenáriumi stadiont Montevideóban. A stadion az „El Estadio Centenario” nevet kapta. Ez volt az első és mai napig utolsó olyan torna, melyet egy városban rendeztek meg (Bíró, 2014).

Az európai csapatok zokon vették, hogy a rendezés joga elkerült Dél-Amerikába, hiszen az ötlet a világbajnokságról mégiscsak Európából származott, így nem adták le nevezésüket a tornára. Több ország, köztük Magyarország is anyagi okokra hivatkozva nem vett részt a tornán. Rimet elnök hathatós közreműködésének köszönhetően Franciaország, Románia, Jugoszlávia és Belgium egy óceánjáróval el tudtak utazni a világeseményre, bár az utazás két héten keresztül tartott. A négy európai nemzet mellett hét dél-amerikai és kettő észak-amerikai nemzet vállalta a szereplést, így 13 országgal indult el az első világbajnokság (Péter, 2010).

VI.2 Az első világbajnokság

Az első világbajnokság tehát nagy nehézségek árán, de megrendezésre került 1930. július 13. és július 30. között az uruguayi Montevideo városában. 13 nemzet küzdött a végső sikerért, akiket négy csoportba osztottak be:

- A csoport: Argentína, Chile, Franciaország, Mexikó
- B csoport: Bolívia, Brazília, Jugoszlávia
- C csoport: Peru, Románia, Uruguay
- D csoport: Belgium, USA, Paraguay

A csoportok győztesei jutottak be az elődöntőbe, az elődöntők győztesei játszották a döntőt (Péter, 2010).

Minden idők első világbajnoksága a Franciaország – Mexikó mérkőzéssel kezdődött, melyet a franciák nyertek meg 4:1 arányban. A vb-k történetének első gólját a francia Lucien Laurent szerezte. A csoportküzdelmek után az első elődöntőt Argentína játszotta az USA-val, a másik mérkőzésen Uruguay játszott Jugoszláviával. A döntőbe a két dél-amerikai csapat, Uruguay és Argentína jutott be, ahol a házigazdák 4:2-es győzelmet aratva, megnyerték az első világbajnokságot. A kupát a FIFA elnökéről Jules Rimetről nevezték el, ez volt a Rimet kupa (Bíró, 2014).

5. kép: Guillermo Laborde: Uruguay 1930 World Cup⁵

VI.2.1 Érdekességek a tornáról

Az első világbajnokságon összesen 18 mérkőzést rendeztek. A 4. helyet Jugoszlávia, a 3. helyet az USA, a 2. helyet Argentína, míg a győzelmet Uruguay szerezte meg. A torna gólkirálya az argentin Guillermo Stábile lett 8 góllal és az ő nevéhez fűződik a

⁵ A kép forrása: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Uruguay_1930_World_Cup.jpg utolsó letöltés: 2023.08.10.

világbajnokságok első mesterhármasa is, vagyis három gólt sikerült rúgnia egy mérkőzésen (Dunmore – Donaldson, 2015).

A finálét százezer néző előtt rendezték meg, ahol a rendezők – talán egy újra kitörő háborútól félve – elvették a fegyvereket a stadionba látogató emberektől. A döntő belga játékvezetője Jean Langenus tízezer dolláros életbiztosítást kötött a mérkőzés előtt. A bíró a döntőt öltönyben és nyakkendőben vezette le. A győzelmet jelentő utolsó gól szerzője, Hector Castro-nak pedig hiányzott az egyik karja. Volt magyar résztvevője is a tornának, ugyanis Chile szövetségi kapitánya Orth György volt, aki az 1920-as években kiemelkedő magyar labdarúgó volt, azonban egy sérülés miatt vissza kellett vonulnia (Péter, 2010).

VI.3 A világbajnokságok fejlődése

Mivel az első világbajnokság óriási érdeklődést okozott az emberek körében, biztosítva volt a négyévenkénti rendezés kérdése. A második vb-t már „hazahozták” Európába és olasz földön rendezték meg 1934-ben. A tornán 16 csapat vett részt és az elsőhöz hasonlóan, itt is a házigazdák nyertek (Bíró, 2014).

A következő vb magyar szemmel nézve nagyon izgalmasra sikeredett. A rendezés jogát Franciaország kapta meg. A döntőben hazánk az olaszokkal mérkőzött meg, ahol egy fordultatos meccsen 4:2 arányban maradtak alul labdarúgóink. Ekkor még a világ nem sejtette, hogy hosszú ideig ez lesz az utolsó világbajnokság (Bíró, 2014).

VI.4 A II. világháború

1939. szeptember 1-én kitört a II. világháború, ami rányomta bélyegét az összes sportra. Az emberek már nem labdával lövöldöztek egymást, a futballmeccseket, pedig a véres háború küzdelmei váltották fel. A történelem viharjai elfűjták a '42-es és '46-os vb-t is, míg a sportolók és labdarúgók közül is rengetegen veszttek oda a frontokon (Péter, 2010).

VI.5 Az újrakezdés és a további fejlődés

1950-ben újra megrendezésre került a futball legnagyobb világeseménye. Mivel Európa nagy része romokban hevert, ezért a rendezést a dél-amerikai Brazília kapta. A háború utáni első tornán 13 nemzet vett részt és végül az az Uruguay nyert, akik így már kétszeres győztesek lettek (Bíró, 2014).

Az 1954-es vb sok mindenben volt érdekes. A vb visszatért Európába és Svájc nyerte el a rendezés jogát. Ettől a tornától kezdve 16 nemzet képviseltette magát, ami nem változott egészen az 1982-es spanyolországi világbajnokságig. Az '54-es vb-n Magyarország számított a legnagyobb esélyesnek. A magyar Aranycsapat ebben az időszakban talán minden nemzetnél erősebb kerettel rendelkezett, így joggal álmodozott a Rimet kupáról. A várakozásoknak megfelelően sikerült is bejutnia nemzetünknek a döntőbe, ahol az NSZK-val kellett összecsapnunk. A mérkőzést a mai napig vitatott körülmények között veszítettük el 3:2 arányban. Sokan vádolták a németeket doppingszerek használatával, ám ezt sosem sikerült bizonyítani. A magyaroknak ez volt mai napig az utolsó szereplésük vb döntőben (Péter, 2010).

A következő hat világbajnokságon egységesen 16 csapat vett részt mindig. Brazília egymás után két világbajnoki címet tudott szerezni, hiszen megnyerték az 1958-as és az 1962-es tornát is, így mivel 1970-ben már a harmadik vb címüket is bezsebelték, megtarthatták a Rimet kupát. Az új világbajnoki serleget, melyet az olasz szobrász Silvio Gazzaniga tervezett, először 1966-ban adták át a Rimet kupával együtt, ám mivel 1970-ben Brazília megtarthatta örökre, az új világbajnoki trófea lett az egyetlen kupa, amit átadtak a győzteseknek (Bíró, 2014).

VI.6 Az első kibővítés

Az 1982-es világbajnokságtól kezdve 16 nemzetről 24 nemzetre bővítették a mezőnyt. A létszám növelése esélyt adott a vb kvalifikációra olyan kontinens nemzeteknek is, akik eddig nem tudtak eljutni a tornáig (Dunmore – Donaldson, 2015).

Az első kibővített világbajnokságot a későbbi gólkirály Paolo Rossi vezette Olaszország nyerte meg. A 4 évvel későbbi torna az eddigi utolsó vb tornája hazánknak. Sajnos már a csoportkörben búcsúzott válogatottunk, pedig titkos esélyesnek voltunk kikiáltva. A tornát az argentinok nyerték meg, ám a legemlékezetesebb momentum Diego Maradona nevéhez fűződik, aki a döntőben kézzel szerzett gólt, melyet a bíró nem látott és megadta. Később „Isten kezének” tulajdonította gólját Maradona (Péter, 2014).

Az utolsó 24 nemzettel megrendezett tornát 1994-ben rendezték az USA-ban. A döntőt az a Brazília nyerte, akik immár négyszeres győztesnek mondhatták magukat. Magyar érdekltsége is volt a döntőnek, hiszen a mérkőzést a világhírű magyar játékvezető, Puhl Sándor vezette, akit négyszer is megválasztottak a világ legjobb s ípmesterének (Bíró, 2014).

VI.7 Vb-k 32 csapattal

1998-ra a FIFA ismét kibővítette a világbajnokság mezőnyét. 24 nemzetéről, 32-re emelték a létszámot, ezzel is tovább növelve a mérkőzések számát és az izgalmakat. Az első ilyen tornát Franciaország rendezte, akik meg sem álltak a végső sikerig. Az évezredforduló utáni első tornát Ázsiában rendezte Dél-Korea és Japán karöltve, ahol az eddig is szárnyaló brazilok behúzták ötödik világbajnoki serlegüket is (Bíró, 2014).

A 2010-es vb rendezési jogát Dél-Afrika nyerte meg. Ez volt a legelső torna, melyet az afrikai kontinensen rendeztek meg. Minden eddiginél több nemzet nevezett be a selejtezőkre, összesen 204. Az emlékezetes tornát története során először Spanyolország nyerte, miután hosszabbításban sikerült felülmúlnia Hollandiát (Bíró, 2014).

A legutóbbi 2022-ben megrendezett világbajnokságnak Katar adott otthont, melyet hosszabbítás után Argentína nyert meg, akik ezzel már harmadjára értek fel a „világ tetejére”.

VII. Magyarok a labdarúgásban

VII.1 A kezdetek

Nehéz pontosan megállapítani azt, hogy kit illet elsőnek a tisztelet, vagyis, hogy ki hozta be a labdarúgást Magyarországra. A legtöbb forrás azonban, azt támasztja alá, hogy gróf Esterházy Miksa nevéhez kötődik a futball elterjesztése hazánkban. Esterházy, aki követségi attasé volt Franciaországban és Angliában, több levelet is címzett jóbarátjának Molnár Lajosnak, melyekben többször is említette a „football” nevet. A magyar főrend, hogy hódolhasson a testedzésnek, 1875. április 8-án megalapította a Magyar Athletikai Clubot. Esterházy, idehaza Viator álnéven írta a testedzést népszerűsítő cikkeit, és számos sporttörténész hajlamos arra az álláspontra helyezkedni, hogy Esterházy gróf poggyászában kerülhetett hazánkba az első futball-labda 1875 körül (Dénes – Sándor – B. Bába, 2013).

1879-ben Molnár Lajos és gróf Esterházy Miksa kiadták az „Athletikai gyakorlatok” című könyvüket. Ez volt az első hivatalos írás hazánkban, mely megemlítette a labdarúgást, mint „angol rúgósdit”. A „foot-ball” vagyis „rúgdaló” a legrégebb angol játékok egyike, mely kizárólag az ifjúság, az iskola játéka és amely télen-nyáron űzhető (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

Magyarországon egyre jobban híre ment a játéknak, ezért Stobbe Ferenc sportújságíró megkérte egy Angliában tanuló ismerősét, hogy hozzon egy igazi labdát a foci hazájából. A börgolyó az 1896-os karácsonyi ünnepekre érkezett meg, ahol a résztvevők nagy izgalommal vetették bele magukat egy olyan játékba, melyben a labdát csak lábbal lehetett irányítani (Péter, 2010).

A nagy felbuzdulás után 1897. február 7-én megalakult az első magyar focicsapat, a Budapesti Torna Club (BTC). A klub elnöke Ottó József volt, aki alapító tagként részt vett az Olimpiai Játékokat Előkészítő Bizottság munkájában (KormánySport, 2018).

Magyarországon az első futballmérkőzést 1897. május 9-én a Millenárison játszották le. Ezen a Budapesti Torna Club két csapata (a kék-fehérek és a piros-fehérek) küzdöttek egymás ellen, s a mérkőzés végén a kék-fehérek hagyhatták el győztesként a pályát (Farkas, 2014). Az 5:0 arányú győzelemben nagy szerepe volt a már Angliában is futballozó Ray Ferencnek, aki úgy ment át a védőkön, mint kés a vajon (Péter, 2010).

Fél évvel később sor került az első nemzetközi mérkőzésére is a magyar csapatnak, szintén a Millenárison. Csaknem 2000 ember figyelte, ahogy a BTC összecsapott az osztrák Cricketter csapatával. A rutinosabb bécsi csapat 2:0 arányban győzte le a budapestieket, azonban ez sem vette kedvét a focizni vágyó fiatalságnak és sorra alakultak meg az újabb és újabb sportegyesületek (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

VII.2 MLSZ megalakulása

A sportág robbanásszerű növekedése érdekében 1901. január 19-én megalakult a Magyar Labdarúgó Szövetség, röviden MLSZ. A futball ezzel végleg gyökeret vert hazánkban. A szövetségnek rengeteg tennivalója akadt: játékszabályok lefordítása, játékvezetés megszervezése, átigazolási rendszer kialakítása, gyakori sértődések és levonulások megszüntetése (Péter, 2010).

A Magyar Labdarúgó Szövetség a Magyar Tudományos Akadémia közvetlen szomszédságában lévő István főherceg szálloda különtermében, tizenhárom sportegyesület és a versenypálya-szövetség részvételével rendezett alakuló ülésen született. Alapító tagok: Budapesti Atlétika Klub (BAK), Budapesti Egyetemi Atlétikai Club (BEAC), Budapesti Sport Club (BSC), Budapesti Torna Club (BTC), Budai Ganzgyár, Ganz Vagongyár, '33' FC, Magyar Atlétika Club (MAC), Magyar Football Club (MFC), Magyar Úszó Egylet (MÚE), Műegyetemi FC, Postás és a Ferencvárosi Torna Club (FTC). A szövetség első elnöke Jász

Géza, ismert filozófus, író, a Magyar Football Club tagja lett, aki a Magyarországi Torna Szövetség titkára is volt egyben (MLSZ, 2021).

VII.3 Az első bajnokság és a magyar válogatott

Az angol szabályok lefordítása és közzététele után sor került az első magyar bajnokság megszervezésére 1901-ben. Ebben az időszakban csak fővárosi csapatok vettek részt a bajnokságban. Ez a főváros-vidék elhatároltság elsősorban technikai okok miatt egészen 1926-ig fennállt. A vidéki csapatok legjobbika azonban rendelkezett a joggal, hogy megmérkőzhessen a legjobb budapesti egyesülettel az országos bajnoki címért (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

Az első hazai bajnoki mérkőzést 1901. február 17-én játszotta egymással a BTC (Budapesti Torna Club) és a BSC (Budapesti Sport Club). A találkozón a BTC diadalmaskodott 4:0 arányban. A bajnokságot a BTC gárdája nyerte meg veretlenül (Péter, 2010).

A Magyar Labdarúgó Szövetség fontosnak tartotta a nemzetközi kapcsolatokat, így hamarosan sor kerülhetett az első nemzetközi válogatottak közötti mérkőzésre. Az esemény az Osztrák-Magyar Monarchián belül került megrendezésre a bécsi Prater stadionban 1902. október 12-én. A mérkőzés nem alakult jól, hiszen 5:0-s vereséget szenvedett a magyar csapat. Első hazai pályán rendezett nemzetközi mérkőzésünket 1903 áprilisában játszottuk a Millenárison Csehország ellen, ahol csapatunk 2:1 arányban győzedelmeskedni tudott. Ezután megrendezésre került a visszavágó az osztrákok ellen, mégpedig az újonnan épült Margitszigeti pályán, ahol sikerült is revansot venni, hiszen izgalmas mérkőzésen 3:2-re sikerült felülmúlnunk a „sógorokat”. A győzelemmel a foci végérvényesen bekerült a magyar sportágak közé. A Magyar Labdarúgó Szövetség kérelmezte felvételét a FIFA-hoz, amelynek 1907-ben hivatalos tagjai lettünk (Péter, 2010).

A válogatott első szövetségi kapitánya az a Gillemot Ferenc volt, aki 1897-ben részt vett hazánk első hivatalos futball mérkőzésén. 1902-1904 között irányította a nemzeti csapatot, később az MLSZ elnöke és főtitkára is lett, majd 1912-ben elindította saját sportlapját Tribün címmel. Az I. világháború idején vesztette életét (Péter, 2010).

Érdekes tény, hogy 1903-1926 között mindössze kettő csapat tudott bajnokságot nyerni. Ezen a tituluson az MTK (Magyar Testgyakorlók Köre) és az FTC (Ferencvárosi Torna Club) osztozott (Péter, 2010).

A Ferencváros számított talán a legkiemelkedőbb csapatnak Magyarországon az 1920-as években, melyet több bajnoki cím elhódítása mellett, egy Közép-európai kupa (KK) serleggel is alátámasztott 1928-ban. A döntőben az osztrák SK Rapid Wien gárdáját sikerült felülmúlni 10:6-os összesítéssel (Dénes – Sándor – B. Bába, 2014).

VII.4 Első olimpia, I. világháború, első két világbajnokság

A magyar labdarúgás 1912-ben vett részt először az olimpián, melyet Svédországban rendeztek (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011). Válogattunk pechjére az akkor egyeduralkodó angolokkal kerültek össze, akik 7:0-s vereséget mértek ránk, ezzel, pedig kiestünk az ötkarikás játékokról (Péter, 2010).

A sok értékes tapasztalattal lehetőség lett volna megújítani futballunkat, de a történelem közbeszólt. 1914 nyarán kirobbant az I. világháború. A háborús veszteségek és a Trianon okozta sokk miatt megrekedt hazánk labdarúgásának fejlődése és egyre több focista hagyta el Magyarországot (Péter, 2010).

Az 1920-as évek nem voltak túl eredményesek a magyar futball számára. Bár az 1924-es olimpián ott voltak futballistáink, nem sikerült komoly eredményt elérni, hiszen Egyiptom 3:0 arányú verést mért hazánk válogatottjára. Bár az 1930-as első világbajnokságon nem tudtunk részt venni, a négy évvel későbbin már ott volt nemzetünk. Első mérkőzésünkön sikerült visszavágnunk Egyiptomnak az olimpiai vereségért, hiszen 4:2 arányban diadalmaskodtunk. A következő mérkőzést vitatott és aljas körülmények között sajnos elvesztettük az osztrákok ellen 2:1-re, így kiestünk a tornáról (Péter, 2010).

Az első kiemelkedő magyar eredményre 1938-ig kellett várni. A franciaországi világbajnokságon hazánk megverte Holland-Indiát (6:0), Svájcot (2:0), majd az elődöntőben Svédországot (5:1), így bejutottunk a párizsi döntőbe, ahol Olaszország volt az ellenfél. A döntő sajnos nem a tervek szerint alakult és 4:2-es vereséget szenvedtünk az olaszoktól, így bár arannyal nem, de ezüstéremmel tértek haza a magyar futballisták, bár ezt nem fogadták nagy örömmel itthon (Péter, 2010).

VII.5 A dicsőséges magyar időszak és az Aranycsapat

A kiemelkedő nemzetközi eredményeket először a klubfutball szállította. Miután 1928-ban megnyerte első KK trófeáját a Fradi, az 1937. évi Közép-európai Kupa serleget is sikerült elhódítania a magyar egyesületnek. A döntőket ekkoriban két mérkőzés összesített eredménye

alapján döntötték el. A Fradi ellenfele az olasz élvonalban szereplő Lazio gárdája volt. Az első mérkőzésre 1937. szeptember 12-én került sor Magyarországon az Üllői úton. A találkozót a Ferencváros nyerte 4:2 arányban, csaknem 30.000 ember szeme láttára. Az izgalmasra sikeredett visszavágót október 24-én rendezték Rómában, de itt sem termett több babér az olaszoknak, hiszen a Fradi 5:4-re tudott győzni, így 9:6-os összesítéssel a magyarok kaparintották meg a trófeát (Dénes – Sándor – B. Bába, 2014).

Az 1939-ben kirobbanó II. világháború, csakúgy, mint minden sportágat, a labdarúgást is nagyon érzékenyen érintette és sajnos Magyarországot is keményen sújtotta. Ebben a hat évben gyakorlatilag megszűnt a labdarúgás mindenhol, így nem lehet kiemelkedő, sőt, semmilyen eredményeket sem felmutatni.

1945 áprilisában az utolsó német egység is elhagyta Magyarország területét – hazánkban véget ért a második világháború. Budapesten akkor már több mint 50 napja elültek a harcok, a túlélés eufóriájában megkezdődött a futballcsapatok verbuválása. Akadtak olyan korábbi nagy klubok, amelyekben – annak ellenére, hogy a pályájuk, a stadionjuk megrongálódott – már nagyon korán összeállt a régi csapat, ilyen volt az első edzőmérkőzéseken kiemelkedő eredményeket elérő Újpest, vagy éppen a Kispest (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

VII.5.1 Olimpiai bajnok Magyarország!

A sportág legdicsőségesebb időszaka az 1950-es években kezdődött. Az 1952-ben megrendezett helsinki olimpiát a magyar labdarúgó válogatott nyerte (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

Az aranyért vezető hosszú úton először megvertük Romániát, majd Olaszországot és Törökországot. A Svédország elleni elődöntőt 40 ezren látták, ennyien korábban még sohasem voltak Finnországban labdarúgó-mérkőzésen. S volt mit nézni: Magyarország-Svédország 6-0! A döntőben újabb közönségrekord, 60 ezer néző előtt a Grosics - Buzánszky, Lóránt, Lantos - Bozsik, Zakariás - Hidegkuti, Kocsis, Palotás, Puskás, Czibor összetételű válogatottunk az első félidőben nem bírt Jugoszláviával, de fordulás után Puskás, majd Czibor is bevette Beara kapuját, beállítva a 2-0-s végeredményt. Ezzel a sikerrel vált a híres Aranycsapatá válogatottunk. A fantasztikus eredmények elérésében vitathatatlan szerepe volt a szövetségi kapitánynak, Sebes Gusztávnak (Pincési, 2008).

VII.5.2 Az évszázad mérkőzése

Mr. Stanley Rous, az angol szövetség főtitkára az 1952-es olimpián kifejezte csodálatát a magyar válogatott iránt és megkérdezte, mikor láthatná vendégül a csapatot Angliában egy mérkőzésre. Az időpont hamar megszületett, 1953.11.25-én Európa akkori két legjobb válogatottja csapott össze, így az angolok elnevezték „az évszázad mérkőzésének” az összecsapást. Az angol válogatott 90 éves fennállása során még sohasem kapott ki hazai pályán, így joggal gondolhatták azt, hogy ők fognak győzni, azonban ez nem így történt. Az elnevezésnek méltó mérkőzés zajlott azon a napon, melyet 105.000 néző tekintett meg a Wembley Stadionban (Péter, 2010).

Az Aranycsapat kezdő tizenegye a következő nevekből tevődött: Grosics Gyula (kapus) – Buzánszky Jenő (jobbháttvéd), Lóránt Gyula (középháttvéd), Lantos Mihály (balháttvéd) – Bozsik József (jobbfedezet), Zakariás József (balfedezet) – Budai II László (jobbszélső), Kocsis Sándor (jobbösszekötő), Hidegkuti Nándor (hátravont középcsatár), Puskás Ferenc (balösszekötő), Czibor Zoltán (balszélső) – vezetőedző: Sebes Gusztáv. A történelem során először, Anglia kikapott hazai pályán, hiszen a magyar válogatott 6:3-as győzelmet aratott. A hat gólból Hidegkuti három, Puskás kettő, míg Bozsik egy gólt vállalt (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

1953. augusztus 20-án elkészült Magyarország több, mint 70.000 férőhelyes stadionja, a Népstadion. Az angolokat bizonyára fűtötte a visszavágás vágya, így 1954.05.23-án sor került a visszavágóra magyar földön a Népstadionban (Péter, 2010).

A magyar válogatott csapata egy kivételével ugyanaz volt, mint amely győzött a Wembleyben. Budai II László helyett a csepeli Tóth II József lett a jobbszélső, aki akkor játszott mindössze másodszor a válogatottban. A változtatás nem volt hatással a csapatra, akik óriási verést mértek az angol válogatottra és 7:1-re nyertek. Ekkor terjedt el az a mondás, hogy az angolok „*egy hétre jöttek, hét eggyel mentek*”. A hét magyar gólból Puskás és Kocsis kettőt-kettőt, míg Lantos, Hidegkuti és az új fiú Tóth II egy-egy-egy gólt vállalt. Ettől a mérkőzéstől kezdve már csak a közelgő világbajnokságra figyelt és készült a nemzeti tizenegy (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

VII.5.3 Világbajnokság, Svájc, 1954

Az egész világ a magyar válogatott sikereitől volt hangos. Az 1954-es, Svájcban rendezendő világbajnokság előtt a Puskás vezette magyar válogatott volt a vitathatatlan favorit a végső győzelemre (Berger – Delammare – Telebak, 2006).

A magyar vb keret: Grosics, Gellér, Gulyás, Buzánszky, Lóránt, Lantos, Kárpáti, Várhidi, Bozsik, Zakariás, Kovács, Szojka, Tóth II, Budai II, Kocsis, Hidegkuti, Palotás, Puskás, Czibor, Csordás, Tóth, Machos. Szövetségi kapitány: Sebes Gusztáv. Az Aranycsapat a B csoportba került, ahol Törökország, Dél-Korea és a későbbi döntős NSZK foglaltak még helyet (Péter, 2010).

A világbajnokságot a koreaiak ellen kezdtük, ahol nagyon magabiztos játékkal 9:0-ra győzni tudott a csapat. A második mérkőzést az NSZK ellen játszottuk, akiket egy sok gólos meccsen 8:3-ra sikerült felülmúlni. A mérkőzéshez hozzátartozik, hogy a Puskást szorosan fogó német Liebrich, úgy letalpalta klasszisunkat, hogy az nem is tudta folytatni a játékot (Bíró, 2014).

A két győzelemnek köszönhetően Törökországgal már nem kellett játszania a magyaroknak, akik továbbjutottak csoportjukból. Az NSZK csak a törökök elleni play-off győzelemmel vívták ki a továbbjutás jogát (FIFA).

A legjobb négy közé jutásért az előző világbajnokság második helyezettjével, a brazil csapattal kellett a magyaroknak játszani június 27-én Bernben. Puskás sérülése ellenére nagy önbizalommal várta a magyar együttes a találkozót, noha a játékosok tartottak egy kicsit a dél-amerikaiaktól (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

A meccs botrányosra sikeredett. A magyarok már a 7. percben 2:0-ra vezettek, amitől megvadultak a brazilok. Egy szörnyű belépő után Tóth József izomszakadást szenvedett, de bicegve is segítette a magyar csapatot. Az indulatok a második félidőben szabadultak el, amikor a brazil N. Santos ököllel megütötte Bozsikot, aki nekiugrott az ellenfélnek, így mindkét játékost kiállította a mérkőzés játékvezetője. A mérkőzés végén Humberto személyében újabb brazil játékost állított ki a bíró. A magyarok túléltek a mérkőzést és 4:2 arányban felülmúlták a dél-amerikaiakat. Az elődöntőben a korábbi világbajnok Uruguay következett, akiket nagy küzdelemben, hosszabbítás után 4:2-re sikerült legyőzni, így jöhetett a döntő korábbi csoportellenfelünkkel, az NSZK-val (Péter, 2010).

A finálét 1954. július 4-én rendezték Bernben. Az időjárás nem volt kegyes, ugyanis a heves esőzések miatt nagyon csúszós és mély pályán kellett lebonyolítani a döntőt. Hihetetlen tempóban kezdődött a mérkőzés, legalábbis, ami az eseményeket illeti. A 9. percben már 2:0-ra vezetett a magyar csapat, aztán két perc elteltével a németek szépítettek. A 19. percben jött a hidegzuhany, ugyanis a németek kiegyenlítettek. Több gól nem esett a félidőben, így döntetlennel vonultak pihenőre a csapatok (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

A dráma a második félidő végén következett. A 84. percben a németek játékosra Rahn lövését nem tudta kivédeni Grosics, így már a németek voltak előnyben, de a magyarok nem adták fel. A mérkőzés végén Puskás ismét gólt lőtt, azonban a játékvezető először megadta, majd visszavonta a gólt, miután a partjelző lest ítélt. Később bebizonyosodott, hogy szó sem volt lestről, így egy érvényes góltól fosztották meg a válogatottat. A döntőt elvesztette az Aranycsapat, ami óriási csapás volt. A döntő később „a berni csoda” elnevezést kapta, hiszen az esélytelenebb megverte a jóval esélyesebbet, így csoda történt. A vereség okait a mai napig találgatják, sokak szerint a németek doppingszereket használtak, így volt kimagasló erőnlétük az egész mérkőzés alatt (Péter, 2010).

A berni 2:3 letargiába taszította az országot. tüntetéseket rendeztek országszerte, de főleg Budapesten, ahol már akkor valóságos forradalmi hangulat csírázott. Még alig ért véget a berni közvetítés, amikor már zajongó, elégedetlen tömeg gyülekezett a mai Blaha Lujza téren, a szabad nép és a népsport székháza előtt. A tömegek villamosokat borítottak fel a belvárosban. Senki nem számított rá, hogy a magyar együttes kudarcának ilyen mély hatása lesz – igaz, arra sem számított senki, hogy a nyugat-német válogatott legyőzheti az Aranycsapatot (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

VII.6 A vb utáni időszak

A híres Aranycsapat 1950 május és 1954 július között, négy éven keresztül veretlen volt. Ezt a fantasztikus sorozatot az elvesztett világbajnoki döntő állította meg. Ez volt a magyar csapat legsikeresebb időszaka (FIFA, 2023).

A magyar válogatott máig is élő rekordokat állított fel a svájci világbajnokságon. Rajtuk kívül egyetlen csapat sem szerzett vb-n 27 gólt, illetve még egyetlen csapat sem ért el ilyen pazar gólkülönbséget (+17). A magyar válogatott góllátlaga 5,4 volt a tornán. A gólkülönbsége átlagosan 3,2 volt. Az Aranycsapat az egyetlen válogatott, amely világbajnoki tornán két egymást követő mérkőzésén is legalább nyolc gólt szerzett. A torna gólkirálya Kocsis Sándor

lett, aki négy egymást követő mérkőzésen is legalább két gólt szerzett, de sajnos az is igaz: ez volt az egyetlen vébédöntő, amelyet egy csapat kétgólos vezetésről elveszített (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

A vereség egy nagyon eredményes korszak lassú végét jelentette. Az Aranycsapat 1956-ra széthullott, nagyon sok játékos külföldre távozott (Puskás – Real Madrid, Kocsis és Czibor – Barcelona), a helyettesítés, pedig nagyon nehezen ment. A munka gyümölcse a '60-as évekre érett be, ugyanis válogatott szinten és klubszinten is eredményes volt a magyar futball (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

VII.7 '60-as évek

Az 1964-es évad szép eredményeket hozott, mind nemzetközi, mind klubfutball szempontjából. Ebben az évben sikerült bejutnia az MTK-nak a KEK (Kupagyőztesek Európa Kupája) döntőjébe, ahol a portugál Sporting CP-vel mérkőzött meg az aranyéremért Brüsszelben. A döntő első felvonása 3:3-as döntetlennel végződött, így az akkori szabályok értelmében, jöhetett a megismételt mérkőzés, melyet sajnos elvesztett a magyar csapat 1:0 arányban, így be kellett érnie egy ezüstéremmel. Bár a győzelem nem sikerült, így is nagyon szép eredményt ért el nemzetközi porondon az MTK (Péter, 2010).

1964 nyarán rendezték a tokiói olimpiát, melyen hazánk válogatottja is jelen volt. A rajt fantasztikusra sikeredett, ugyanis 6:0-ra legyőztük a marokkói válogatottat. A még mindig csak 19 éves, de addigra már az Európa-bajnoki-döntő társgólkirályaként is ünnepelte Bene Ferenc hat gólt szerzett ezen a mérkőzésen, így gyakorlatilag egyedül szállította a győzelmet a magyaroknak. A jugoszlávok elleni meccs a csoportelsőségről döntött. Ez volt Csernai Tibor élete mérkőzése, a címvédő elleni 5:4-es diadalból négy góllal vette ki a részét, de remekelt a románok elleni negyedöntőben is, hiszen két góljával sikerült győznünk 2:0-ra (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

Az elődöntőt Egyiptommal vívtuk, akiket nagyon simán, 6:0-ra múlt felül a magyar csapat. A korán reggel kezdődő döntőben Csehszlovákia válogatottja várt a magyarokra. A finálét végül 2:1-re sikerült megnyerni, így 1954 után ismét olimpiai bajnok lett Magyarország. A torna gólkirálya Bene Ferenc lett 12 góllal (Péter, 2010).

Az olimpiai arany után egy évvel, klubszinten is kiemelkedő eredményt értek el a magyarok, pontosabban a Ferencváros. Az 1965-ös Vásárvárosok Kupájában remekelt a budapesti alakulat. A döntőig vezető úton sikerült búcsúztatni a spanyol Athletic Bilbao-t és az angol

Manchester Unitedet is. A döntőben az olasz Juventus várt a Fradira. A mérkőzést Fenyvesi dr. egyetlen góljával az FTC nyerte meg. Ez a győzelem volt az első és mindmáig egyetlen nemzetközi kupagyőzelme a magyar labdarúgásnak (Péter, 2010).

VII.7.1 Vb szereplés Angliában

A friss olimpiai győztes magyar válogatott kijutott az 1966-ban rendezendő világbajnokságra, melyet a futball őshazájában, Angliában rendeztek. Ez volt a legelső világbajnokság, melyet közvetített a televízió, így mintegy félmilliárd ember követhette az eseményeket (Péter, 2010).

Baróti Lajos szövetségi kapitány hosszas gondolkodás után jelölte ki a vb-re utazó 18 fős keretet. Mivel Grosics Gyula visszavonult, ezért új kapust kellett találni, melyet Gelei József és Szentmihályi Antal személyében sikerült is megtalálni (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

A sorsolás nem kedvezett a válogatottnak és az első meccsen vereséget szenvedtünk az Eusebio-val felálló Portugáliától. A második mérkőzésen a címvédő brazilok vártak ránk. Fel volt adva a lecke, ugyanis, ha nem nyer a csapat, akkor már búcsút is inthet a továbbjutásnak. A liverpooli Goodison Parkban rendezett találkozón brillíroztak a magyarok. Bene, Farkas és Mészöly góljaival, 3:1 arányban sikerült felülmúlnunk a regnáló bajnokot, így életben tartotta a csapat a továbbjutásról szóló álmokat, a brazilok, pedig óriási meglepetésre kiestek a csoportkörös küzdelmek után. Baróti Lajos csapata hozta a kötelezőt a harmadik csoportmeccsen, ahol 3:1-es győzelmet aratott a válogatott Bulgária ellen, így továbbjutottunk csoportunkból és várhattuk a negyeddöntőt (Péter, 2010).

A negyeddöntőben Szovjetunió következett. A Sunderlandben megrendezett mérkőzés nem alakult jól a magyarok számára és a 2:1-es vereség a torna végét jelentette hazánknak (Bíró, 2014).

Bár nem jutottunk be az elődöntőbe, a vb mégis pozitív visszhangot adott, hiszen egy olyan csoportból sikerült továbbjutni, ahol Portugália és a címvédő Brazília is ott volt (Péter, 2010).

VII.7.2 Aranylabda és olimpiai arany

A France Football labdarúgószaklap 1956-ban megalkotta az Aranylabda díjat, melyet minden évben kiosztanak Európa legjobb labdarúgójának. A díjat ebben az időszakban csak európai játékos kaphatta meg, később ez változott. A tizenkettedik díjátadó ünnepség 1967-ben óriási magyar sikert hozott, hiszen a Ferencváros labdarúgója Albert Flórián kapta meg az elismerést,

aki olyan futballistákat előzött meg, mint Bobby Charlton, Eusebio, vagy a német Franz Beckenbauer. Albert Flórián válogatottunk vezére volt és kiemelkedő játékának köszönhetően kapta meg a rangos elismerést. Ő az első és mindmáig utolsó magyar játékos, aki megkapta az Aranylabdát (Péter, 2010).

A XIX. nyári olimpiai játékokat Mexikóvárosban rendezték 1968-ban. A magyar csapat címvédőként utazott az amerikai kontinensre, ahol a C csoportba lett beosztva, Ghána, Izrael és Salvador mellé. A csoportot két győzelemmel és egy Ghána elleni döntetlennel, megnyerte a csapat, így továbbment az egyenes kieséses szakaszba (Péter, 2010).

A negyeddöntőben a guatemalai válogatott volt az ellenfél. Guadalajarában egy gyötrelmes mérkőzésen sikerült győznünk 1:0-ra. Az elődöntő már szebb képet adott a magyarokról, akik magabiztos fölényrel verték Japánt 5:0-ra. A döntőben Bulgáriával találtuk szembe magunkat. A döntő nagyon furcsa mérkőzést hozott. A bolgárok hamar megszerezték a vezetést, ám a magyarok, még az első játékrészben fordítani tudtak. Ezek után a bolgároknál elszakadt a cérna. De Leo játékvezető három játékost is kiállított Bulgáriától durva szabálytalanságokért. Közülük az egyiket, Atanasz Hrisztovot egy évre eltiltották a nemzetközi szerepléstől, miután a bírót fejbe rúgta a labdával szándékosan. A második félidő már csak formalitás volt, a magyarok végül 4:1-re győzedelmeskedtek, így megvédték olimpiai elsőségüket és harmadszor is bajnokká váltak (Dénes – Sándor – B. Bába, 2015).

A magyar válogatott tehát 1964 után megvédte címét 1968-ban. A magyarok legjobb góllövője Dunai Antal lett, aki hat találatot jegyzett a mexikói tornán (FIFA, 2023).

VII.8 A magyar futball bukducsolása

Az 1970-es években a magyar futball elindult a lejtőn. Sikertelen világbajnoki selejtezők, nem várt vereségek labdarúgásunk gyengélkedését mutatták. Egyesületeink közül ugyan az Újpesti Dózsa (BEK elődöntő) és a Ferencváros (KEK döntő) újra eljutott az európai kupák utolsó köréig, de a hazai színvonal ekkor már jócskán visszaesett (Gallovits – Honfi – Széles-Kovács, 2011).

VII.8.1 Csalódást keltő vb szereplések

Az 1966-os világbajnokság után, a következő két világeseményre nem jutott ki Magyarország. Az újabb vb szereplésig egészen 1978-ig kellett várni. Az Argentínában rendezett tornán, már képviseltette magát a válogatott, de nagyon csúnyán szerepeltek

játékosaink. A sorsolás nem volt kegyes a magyarokkal, hiszen egy csoportba kerültünk a házigazda argentinok mellett a franciákkal és az olaszokkal (Péter, 2010).

A nyitómeccset Argentínával játszotta a magyar válogatott, azonban nem sikerült jól a bemutatkozás. 2:1-re nyertek a dél-amerikaiak, ráadásul a mérkőzés végén a játékvezető kiállította a reklamáló és törlesztő Törőcsik-Nyilasi párost. Az eltiltás miatt nem léphetett pályára a legjobb két magyar játékos a soron következő mérkőzésen, ahol ismét vereséget szenvedtünk az olaszoktól. A végeredmény 3:1. A harmadik csoportmeccs előtt gyakorlatilag eldőlt a magyar csapat sorsa, ám a franciák elleni 3:1 arányú vereség a világbajnokság végét jelentette a válogatottnak (Bíró, 2014).

A torna után lemondott Baróti Lajos szövetségi kapitány, míg a Törőcsik-Nyilasi párost 1979 márciusáig eltiltották a válogatottságtól (Péter, 2010).

Az 1982-es első kibővített világbajnokságra ismét sikerült kijutnia a magyar válogatottnak. A spanyolországi tornán, már Mészöly Kálmán volt a szövetségi kapitány. Válogatottunk csoportelsőként jutott ki a spanyolországi vb-re, többek között az angolokat is megelőzve. Bemutatkozásunk fantasztikusra sikeredett, hiszen El Salvador válogatottját 10:1 arányban sikerült felülmúlnia a magyar csapatnak, mely eredmény mindmáig rekord a világbajnokságok történelmében. Az álomszerű rajt után, sajnos vereséget szenvedtünk Argentínától, így az utolsó meccsünkön mindenképpen meg kellett verni Belgiumot. A mérkőzésen, bár vezettünk, egyenlített a belga csapat, amely továbbjutott, így ismét kiesett a válogatott a csoportküzdelmek során (Bíró, 2014).

4 évvel később Mexikó adott otthont a világbajnokságnak. A már Mezey György vezette magyar válogatott menetelt a selejtezők alatt, így simán kijutott az 1986-os vb-re. Magyarországot titkos esélyesnek tartották a végső győzelemre és nem alaptalanul. Mexikóban negyven fokos forráság tombolt és a nagy meleg bizony megégette a magyarokat. A nyitányt nagyon csúnyán, 6:0-ra elvesztette a csapat a szovjetek ellen. A pofonból sikerült valamelyest felébrednie a csapatnak, így a második meccsen kétgólos győzelmet sikerült aratni Kanada ellen. Az utolsó csoportmérkőzés a továbbjutásról döntött. Ellenfelünk a friss Európa-bajnok Franciaország volt. A franciák simán 3:0-ra legyőzték a magyarokat, így zsinórban harmadszor, már a csoportkörben elvérzett a válogatott. Akkor, még nem sejtettük, hogy mindmáig az a torna lesz az utolsó, melyre kijutnak a magyarok (Péter, 2010).

VII.8.2 Magyar foci egészen napjainkig

A magyar futball a '86-os világbajnokság óta nagyon meggyengült. Világeseményre egészen 2016-ig kellett várni, hogy újra kijusson a magyar válogatott. Ez idő alatt rendkívül gyenge játékot mutatott mind válogatott, mind klubszinten Magyarország. A folyamatos kudarcok és kiábrándító eredmények után, 2016-ban megtörtént az áttörés. Hazánk válogatottja kijutott a Franciaországban rendezett Európa-bajnokságra, ahol nem is szerepelt rosszul a csapat. A nyitómérkőzésen 2:0 arányban sikerült felülmúlni Ausztriát. A következő mérkőzések döntetlent hoztak Izland és Portugália ellen is, így a magyar csapat elsőként jutott tovább a csoportból. A végállomást Belgium jelentette, akik nagyszerű játékkal 4:0-ra győzték le hazánk válogatottját, így a torna véget ért a magyar csapatnak. Bár az ezután következő világbajnokságra nem sikerült kijutni, a 2020-as Európa-bajnokságon ismét ott voltak a magyarok. A sorsoláskor a lehető legnehezebb ellenfeleket kapta Magyarország. Egy csoportba kerültünk a 2014-es világbajnok Németországgal, a 2016-os Európa-bajnoki címvédő Portugáliával és a 2018-as világbajnok Franciaországgal. A csapat a várakozásoknak megfelelően nem bírt el a gigászokkal és a csoport utolsó helyén végezve kiesett csoportjából. A legutóbbi világeseményt 2022-ben rendezték Katarban, de válogatottunknak nem sikerült kiharcolnia a szereplés jogát.

Klubszinten a Ferencváros és a Debrecen érte el a legkiemelkedőbb eredményt azzal, hogy sikerült bejutnia a legrangosabb európai kupasorozat csoportkörébe, a Bajnokok Ligájába, de mindkét csapat esetében a csoportkör jelentette a végállomást.

A második számú kupasorozatban, az Európa Ligában szerepelt a Debrecen, a Videoton és a Ferencváros is, de a legkiemelkedőbb eredmény egy nyolcaddöntő elérése volt a Fraditól a 2022-23-as évadban. A most zajló idényben a Ferencváros bejutott a harmadik számú európai kupasorozatba, az Európa-Konferencialigába, melyből csoportelsőként jutottak tovább, ám az egyenes kieséses szakasz első körében búcsúzni kényszerültek a görög Olimpiakossal szemben. Jelenleg a 34 bajnoki címmel rendelkező Fradi a legjobb magyar csapat.

VIII. Labdarúgás az iskolákban

VIII.1 Az elmúlt három NAT

NAT 1995:

Az 1995-ös Nemzeti Alaptanterv nem foglalkozik külön a labdarúgás oktatásával. 4. évfolyam végére fontos, hogy elsajátítsák a labdakezelések egyszerű módjait, illetve, hogy képesek legyenek játszani labdás játékok könnyített verzióit. A 6. évfolyam végére kiemelt szerepet kapnak a labdavezetések, mind kézzel, mind lábbal. A labdakezelések mellett már az átadások is előtérbe kerülnek, illetve a labda célba juttatása is kiemelt jelentőségű lesz. A technika mellett egy kis taktika is bekerül a repertoárba, hiszen egyszerű támadási és védekezési megoldásokat is el kell sajátítaniuk a diákoknak. A labdarúgás részletes bemutatása, oktatása, csak a 9-10. évfolyam végére vált fontossá (Nemzeti Jogszabálytár).

NAT 2003:

A 2003-as Nemzeti Alaptanterv sokkal részletesebb tervet dolgozott ki a testnevelés oktatására, céljainak meghatározására. 1-2. évfolyamra, az előzőhöz hasonlóan itt is a labdakezelés alapjaira fektette a hangsúlyt. A kézzel való feladatokhoz a gurítás, elkapás, labdavezetés és egyszerű dobások kerültek be, míg lábbal a labdavezetések és a célra lövések váltak tanítandóvá. 3-4. évfolyam végére a labdavezetési és labdakezelési gyakorlatok nehezedtek, bonyolultabbak lettek, nagyobb gondolkodást igényeltek. A labdavezetés mellé betársultak a cselezések is, melyeket labdával és labda nélkül is kellett ismertetni a tanulóknak. Az alsót elhagyva 5-6. évfolyamban, már szerepet kapott az elmélet, fontos volt a sportág technikai-taktikai elemeinek ismerete, a sima cselekből már cselsorok lettek és nagyobb szerepet kapott a célzás is. Kimondottan ez a tanterv sem foglalkozott külön a labdarúgással, de megemlítette már 1-6. évfolyam között, hogy olyan labdajátékot kell oktatni, melyre van lehetősége az adott intézménynek, vagyis, ha egy adott iskola tudta biztosítani a labdarúgás oktatásához szükséges feltételeket, akkor itt már nagyobb mennyiségben megjelent a futball, mint tanítandó ismeret (243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet).

NAT 2012

A 2012-es Nemzeti Alaptanterv a folyamatos mozgásos tevékenységekre hívja fel a figyelmet, fontos, hogy a gyerekek tudjanak az alsó évfolyamokon megfelelő iramban futni, megtanulják

az ugrások és dobások különböző technikáit. Részt vesznek szintüknek megfelelő labdás sportjátékok előkészítő, bevezető szakaszaiban. Fontos, hogy ebben az időszakban a játék, játékosság és az élmény kapja a központi szerepet, nem a szabályzat és a követelmények. A labdajátékok során fontos, hogy a legegyszerűbb szabályokat ismerjék a tanulók és koordináltan tudjanak mozogni. Amennyiben a gyerekek labdás ügyességi szintje lehetővé teszi, be lehet vezetni az egyszerű taktikai ismereteket is a technika mellé, de ismételten a legfontosabb, hogy a megtanultak birtokában örömmel, a csapat teljes jogú tagjaként vegyen részt a játékokban és sportokban. 5-6. évfolyamban a folyamatos mozgásra biztatás kerül a középpontba. A tanuló képessé válik rá, hogy különböző labdajátékokban részt vegyen, a legváltozatosabb feladathelyzetekben, korosztályának megfelelő szintű kreativitással. Itt már megjelenhet külön ismeretként a labdarúgás, amennyiben az intézmény tudja biztosítani az oktatáshoz szükséges feltételeket és eszközöket. A sportjátékok során két sportág ismertetése a cél. Nagyobb szerepet kapnak a szabályok, a technikák és a taktika is. Fontos, hogy a gyerekek a tanult sportjátékokat folyamatosan, jól koordináltan végezzék és célszerűen alkalmazzák a technikai és taktikai elemeket. Kiemelkedő szerepe van az osztályközösségnek és a csapatépítésnek, hogy a gyerekek képesek legyenek csapatban, összedolgozva játszani és sportolni (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet)

VIII.2 A futball oktatása napjainkban

Napjainkban a 2020-ban bevezetett Nemzeti Alaptanterv szerint folyik a testnevelés és ezzel együtt a labdarúgás oktatása. Az új NAT, az elődjeihez hasonlóan nem foglalkozik külön a focival alsó tagozaton, azonban rengeteg, már a sportra épülő labdás ügyességi és rávezető gyakorlatokat tartalmaz. 1-2. évfolyamban itt is az élményközpontúság a lényeg, hogy a gyerekek önfeledten tudjanak közösen, együtt mozogni, játszani. Megjelennek már a sportjátékok előkészítő kisjátékai, illetve az egyszerű szabályok. Tudatosítani kell a gyerekekben a sportok balesetmegelőzési szabályait. Fejlesztendő feladatok a kézzel-lábbal való labdavezetés és labdásügyességi feladatok, a gurítások, dobások, elkapások és a célzások is. A gyerekek ügyességi szintjéhez igazodva kell ismertetni a sportjátékok előkészítő feladatiban a támadó és védekező szerepeket és feladatokat. 3-4. évfolyamra az addig elmélyített tudást kell továbbfejleszteni, mint a labdavezetések, vagy az átadások. Fontos szerepet kapnak a pályák méreteinek ismertetése, a pontos célzások mind statikus, mind dinamikus célfelületekre, illetve a labdás és labdanélküli mozgások és helyzetváltoztatások is. Megjelennek az egyenlő létszamos és létszámelőnyös játékhelyzetek és az ezekhez tartozó

taktikai elemek is, valamint az egy az egy elleni labdafedezések és labdabirtoklások (NAT 2020 alsó évfolyamok).

Felkerülve a felső évfolyamba, a sportjátékok kezdenek külön válni. 5-6. évfolyamban a sportjátékok eddig elsajátított előkészítő kisjátékai, taktikai és technikai elemei komoly szerepet kapnak, hiszen ezeket kell beépíteni a különböző sportágak játékaiba. Az iskola lehetőségeihez mérten, két sportág ismereteit és alapvető sportágspecifikus technikai és alaptaktikai elemeit kell oktatni a tanulóknak. Legfontosabb célok:

- Folyamatos csapatjáték kialakítása könnyített szabályok mellett
- A sportjátékok különböző döntési helyzeteiben a csapat érdekeinek figyelembevételével a legmegfelelőbb megoldások kiválasztására, együttműködésre való törekvés
- 1-1 elleni játéksituációkban a labdatartás, labdafedezés alapelveinek tudatos alkalmazása
- Emberelőnyös (2-1, 3-1, 3-2, 4-2, 4-3) és létszámazonos (2-2, 3-3, 4-4) kisjátékokban a szélességi és mélységi labda nélküli támadó mozgások, védőtől való elszakadás módjainak gyakorlása
- A sportjátékokban megjelenő egyéni és csapatrész támadó, védekező alaptaktikai és ezekre épülő technikai elemeinek (emberfogás, területvédekezés, letámadás, támadóalakzat) megismerése, gyakorlása

Labdarúgás legfontosabb ismeretei 5-6. évfolyamon:

- A labda nélküli technikai elemek, mint a mély súlyponti helyzetben történő elindulások, megállások, irányváltogatások, támadó és védő alapmozgások ismerete, alkalmazása a játék folyamatában
- Labdavezetések és labdaátadások gyakorlása a lábfej különböző részeivel, laposan és levegőben érkező labdák átvételének alkalmazása talppal, belsővel
- Alakzattartással történő labdás koordinációs passzgyakorlatok
- Rúgások gyakorlása célba belső csüddel, teljes csüddel, állított labdával, mozgásból, a futással megegyező irányból, oldalról és szemből érkező labdával
- A különböző védőszerpek megismerése (passzsávok lezárása, optimális távolságtartás a támadótól, célfelülethez igazított helyezkedés)

- Változatos alakú, méretű pályán az 1-1 és 2-2 elleni játéksituációk védő és támadó szerepeinek gyakorlása különböző méretű, elhelyezkedésű, számú célfelületre, a labda méretének, anyagának változtatásával
- Létszámazonos kisjátékok és mérkőzésjátékok változatos szabályokkal
- A kapus alaphelyzet kialakítása, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás gyakorlása állított, lepattintott labdával

(NAT 2020, felső tagozat)

IX. A labdarúgás technikai mozgásanyagának oktatása

Egy testnevelő tanárnak, mindig élményközpontúan, érdekesen kell tartania óráit, hogy a gyerekeket sportolásra, mozgásra ösztönözze és ne teherként, hanem játékként, örömként éljék meg a testnevelés órákat!

IX.1 Labda nélküli technikai elemek

A labda nélküli technikai elemek nem kapnak olyan fontos szerepet, mint a labdás technikai elemek, de egy jó labdarúgónál elengedhetetlen, hogy tudjon megfelelően helyezkedni, együtt élni a játékkal akkor is, amikor nem az ő csapatánál van a labda. Ugyanakkor a labda nélküli elemek túlzott gyakoroltatása csökkenti a tanulók érdeklődését, így, ha lehet, ezeket a tanítandó ismereteket a labdával együtt oktassuk, beleépítve a labdás technikai oktatásba. A labdarúgás labda nélküli technikai elemei közé soroljuk a futást, az irányváltoztatást, a megindulást, a megállást, a felugrást, a leérkezést, az esést és a labda nélküli testcseleket. A labdanélküli testcselek oktatását legjobban a különböző fogójátékok szolgálják. Ilyenkor a tanulók játékos formában tanulják meg „menekülés” közben a megtévesztő mozdulatokat (dr. Németh, 2015).

IX.1.1 Futások, ugrások, indulások, megállások

A labdarúgók futómozgását és irányváltoztatását a legtöbb esetben futóiskolai gyakorlatokkal és feladatokkal fejlesztjük. A pontos kivitelezés mellett nagyon komoly szerepet kap a ritmus is, ezért koordinációs létra használata javasolt. A megindulásoknál és megállásoknál a lépéshossz és a súlypont folyamatos emelését és csökkentését kell figyelni, az indulásokat, pedig érdemes, mindig valamilyen jelre végrehajtani. Ilyen feladatok végrehajtására nagyon

célszerűek a fogójátékok használata. A felugrást és leérkezést célszerű olyan összetett gyakorlatokkal oktatni, melyekben egymás után következnek ezek a technikai elemek (dr. Németh, 2015).

IX.2 Labdás technikai elemek

IX.2.1 Labdavezetés

Labdarúgásban labdavezetésen a labdának a lábfej valamely részével történő tudatos irányítását és egymás utáni terelgetését értjük. A labdarúgás oktatását, gyakorlatilag minden szakember a labdavezetéssel kezdi, hiszen a sok érintés nagymértékben fejleszti a tanítványok labdaérezkét. A labdát lehet érinteni belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel. A labdavezetést, mint minden más elemet fokozatosan kell felépíteni. Először érdemes egyenes vonalban vezetni a labdát, majd lehet irányváltoztatással próbálkozni és ha mindegyik simán megy, akkor nehezítésképpen lehet berakni zavaró elemeket, akadályokat (bója). Fontos, hogy a gyerekek úgy vezessék a labdát, hogy tekintetük ne a labdán legyen, hanem fenn a levegőben (dr. Németh, 2015).

IX.2.2 Rúgások

Rúgások alkalmával a labdát láb vagy a lábfej valamely részével, viszonylag nagy erő kifejtéssel úgy érintjük meg, hogy ennek hatására a labda az előre meghatározott célt vagy célterületet eltalálja. A rúgások során az egyes fázisok egymásra épülve, meghatározott sorrendben követik egymást. A rúgásoknak különböző szakaszai és fajtái vannak. A szakaszokhoz a lendületszerzés, a támaszláb hozzáállása a labdához, a rúgóláb hátra lendítése, a rúgó láb rálendítése a labdára, a labda érintése és az átkísérés tartozik, míg a fajtáinál a belsővel történő rúgást, a belső csüddel történő rúgást, a teljes csüdös rúgást, a külső csüddel végrehajtott rúgást és a külsővel rúgott labdákat említjük. Ezeken túl vannak még egyéb rúgásfajták, melyeket az adott helyzet, szituáció generálhat, mint a spiccel, talppal, térdel, sarokkal történő rúgások. Fontos, hogy a diákok sokat rúgjanak kapura, hiszen ez adja a labdarúgás legnagyobb élményét, a gólszerzést (dr. Németh, 2015).

IX.2.3 Labdaátvételek

A labdaátvétel során a labdát úgy próbáljuk átvenni, hogy az átvétel után minél gyorsabban a megfelelő irányba tudjuk továbbítani. Ezt úgy érhetjük el, hogy az adott testrészünkkel a labda

érkezésének útjába állunk, majd egy fékező mozdulattal hátra engedjük azt. Ezt a hátra engedést úgy kell szabályozni, hogy a labda ne pattanjon el messzire tőlünk. A labdaátvételek oktatását célszerű más gyakorlati elemekkel (rúgások, labdavezetés) összevonni. Az átvételeknek, mint a rúgásoknak és labdavezetéseknek, vannak különböző fajtái, aszerint, hogy melyik testrészünkkel kezeljük le éppen a játékszert. Labdát levehetünk a lábunkkal, itt például a csüd különböző oldalaival, lábfejjel, combbal, talppal, de levehetjük a magasabban érkező labdákat mellel és akár fejjel is. Az oktatást itt is fokozatosan kell felépíteni, vagyis az egyszerűbb gyakorlatoktól kell haladni a bonyolultabb, összetettebb feladatok felé (dr. Németh, 2015).

IX.2.4 Cselezések

Egy labdarúgó számtalan olyan helyzetbe kerül, hogy ellenfelét valamilyen cseles mozgással kell megtéveszteni. A cselezés történhet labda nélkül (testcsele), labdával és a kettő összekapcsolásával (összetett, vagy kombinált csele). A cselezéseknek számtalan, elképesztő mennyiségű fajtája van, hiszen gyakorlatilag, a kezek kivételével, bármilyen testrészsel végre lehet hajtani sikeres cselet. Néhány példa a cselezésre:

- **Labdaelhúzás:** Ezt a cselezési formát általában labdavezetés után akkor alkalmazzuk, amikor a szemben levő ellenfelet a labdát birtokló lábunk ellenkező oldalán próbáljuk átjátszani. A cselező játékos a labdát a támaszláb irányába elhúzza, majd a test előtt keresztbe lép. Labdaelhúzás történhet talppal, illetve belső csüddel is.
- **Labdaeltolás külső csüddel:** Ezt a cselezési formát általában labdavezetés után akkor alkalmazzuk, amikor a szemben levő ellenfelet a labdát birtokló lábbal azonos irányba próbáljuk átjátszani. A cselező játékos a labdát a labdát birtokló láb irányába külső csüddel eltolja.
- **Átlépős csele:** Ezt a cselezési formát általában akkor alkalmazzuk, amikor a szemben álló, vagy felénk mozgó ellenfelet próbáljuk átjátszani. A cselezés két fő részre bontható. Az elsőben a játékos a labda fölé lép és a felsőtest az átlépés irányába dől. A másodikban a felemelt láb a labda másik oldalánál kitámaszt, a felsőtest pedig az ellenkező irányba dől. A kitámasztás után a másik láb belső csüdjével elhúzzuk a labdát.
- **Hátrahúzás csele:** Ezt a cselezési formát általában akkor alkalmazzuk, amikor a szemben álló, vagy felénk mozgó ellenfelet próbáljuk átjátszani. Az előttünk, vagy mellettünk guruló labdára talppal rálépünk, majd a haladási iránnyal ellenkezőleg hátrahúzzuk a labdát.

- **Rúgócsel:** Ezt a cselezési formát a szemben lévő ellenféllel szemben alkalmazzuk. A labdát vezető játékos rúgást színlelve a rálendítést hirtelen megállítja, majd ismét tovább vezeti a labdát. A védekező játékos a rálendítésre védekező mozdulattal reagál, a támadó játékos pedig ennek a reakciónak a függvényében folytatja tovább a labdavezetést, a labdaeltolást, vagy labdaelhúzást.

Alagútcsel (kötény): Ezt a cselezési formát általában akkor alkalmazzuk, amikor a szemben álló, vagy felénk mozgó ellenfél lábai között próbáljuk a labdát átrúgni úgy, hogy a társ megkerülése után a labdát ismét birtokoljuk. A labdarúgók körében az alagútcsel helyett a „kötény” elnevezés került a köztudatba (dr. Németh, 2015).

IX.2.5 Szerelések

A szereléseket az ellenfél testhelyzetéhez viszonyítva, bármelyik oldalról el lehet végezni, akár álló helyzetben, akár becsúszással. Fajtái:

- **Alapszerelés:** Az alapszerelés egyszerűbb módjánál amint a labda távolabb kerül az ellenféltől, gyors mozdulattal el kell rúgni azt. A másik formáját akkor alkalmazzuk, amikor a szemből érkező támadó játékos labdavezetéssel közeledik felénk és a labdabirtoklás közben nincs lehetőség a labda elrúgására. Ilyenkor a védő játékos a támadó elé lép és a kitámasztás után a szerelést végrehajtó láb belsőjét a labda útjába helyezi.
- **Megelőző szerelés:** Erre a szerelési módra akkor van lehetőség, amikor a védő, a támadójátékos mögött helyezkedik. A védőnek ellenfele elé kell kerülnie és meg kell akadályoznia, hogy a támadó megkaphassa a labdát.
- **Becsúszó szerelés:** Ezt a labdaszerzési módot akkor használjuk, amikor az ellenfél már túljutott rajtunk, ezáltal nincs lehetőségünk álló helyzetben szerelni. Az ellenfélhez közelebbi támaszlábról a védő elrugaszkodik, majd az ellenféltől távolabbi lábának fokozatos kinyújtásával a lábfej külső élén rézsútosan a labda elé csúszik.
- **Szabályos ütközés:** Ezt akkor használjuk, amikor az ellenfél mellettünk fut. Csak vállal szabad ilyen szerelést végrehajtani, amint a kezünket is használjuk lökés, vagy eltartás céljából, már szabálytalannak minősül a mozdulat.
(dr. Németh, 2015)

IX.2.6 Fejelések

A fejeléseket többféle szempont szerint lehetne csoportosítani, de a legelterjedtebb csoportosítási szempont azt veszi figyelembe, hogy a fej melyik részével történik a labda érintése. A mozdulat végrehajtható a homlok középső, oldalsó és a fej hátsó részével is. A fejeléseket továbbá lehet talajról és felugrás közben is kivitelezni (dr. Németh, 2015).

Oktatásukat nagyon óvatosan, korlátozott számban kell csinálni, hiszen sok tudomány véleménye szerint, a fejelések okozzák a labdarúgók agyrázkódásait, melyek az élet későbbi szakaszaiban akár komolyabb következményekkel is járhatnak.

- **Fejelés talajról, homlokkal:** A fejelést végrehajtó tanuló lábai kis harántterpeszben, térdben és bokában enyhén hajlított helyzetben vannak. A feléje érkező labda fogadása előtt felsőtestét derékból hátra hajlítja, miközben a testsúly a hátsó lábra kerül. Ezután a felsőtestét hirtelen előre dönti és a homlok középső részével ráfejel a labdára.
- **Fejelés levegőben, homlokkal:** A magasan érkező labdák fejjel történő megjátásához fel kell ugrania a tanulóknak. A felugrás történhet helyből és nekifutás után egy és páros lábról. Az elrugaskodás után bokából és térdből nyújtózni kell, míg a karok hátsó rézsutos mélytartásból felfelé lendül, lendületszerzés céljából.
(dr. Németh, 2015)

X. Nevelési és fejlesztési feladatok a sportban

A sport elsősorban az egyéneken keresztül fejti ki a hatását. Az egészséges testi fejlődésen túl, célszerű keretek között, tudatosan irányítja az egyének magatartását (Bíróné, 2011).

A labdarúgás, mivel egy összetett csapatsport, nagy hangsúlyt fektet nem csak az egyének nevelésére, hanem a közösségben, csapatban való munkára, viselkedésre és szabályokra. Fontos, hogy a gyerekek tudjanak csoportokban, összedolgozva feladatokat végrehajtani és sikereket elérni. Nem szabad önzőnek lenni, fontos, hogy az önös érdekek fölé tudják helyezni a csapat érdekeit és így alkalmazkodni egymáshoz. A labdarúgásban a legfontosabb az összedolgozás, a csapatmunka. Bár minden csapat egyénekből épül fel, de ha az egyének nem képesek egységesen ugyanabba az irányba haladni, hanem széthúzás, egyénieskedés van, akkor nem fognak sikereket elérni és nem fog működni az összhang. Arra kell a sportban nevelni a gyerekeket, hogy csapatban dolgozzanak, hallgassák meg egymást és közösen érjenek el remek

eredményeket. Ez a csoportmunka, később nagy előnyükre válhat, hiszen felnőttkorukban be kell illeszkedniük a társadalomba és a munkahelyen is csapatban kell elérni a kitűzött célokat.

A sportban való részvétel, a sporttevékenység, mint önként vállalt feladatrendszer pozitív, személyiségfejlesztő hatása nem vitatható. Azonban a sport nem teljesíti pedagógiai feladatát teljes értékűen addig, amíg a sportolókat ezzel párhuzamosan és intézményesen nem nevelik teljes értékű emberekké, tudatos állampolgárokká. Emellett fontos, hogy a gyerekek megtanulják azt, hogy nem lehet mindig nyerni. Van olyan helyzet, amikor vereséget szenvednek, de ezt is tudniuk kell kezelni. Aki nem tanul meg veszíteni, nem is örülhet igazán a győzelemnek. A vereségek lehetnek a legnagyobb csapat-és közösségépítő jelenségek, hiszen a csapat közösen képes megbirkózni a vereséggel, akkor a megfelelő tanulságokat levonva, legközelebb, már győzelmet érhetnek el. Ezt kell a gyerekekbe nyomatékosítani, hogy el kell viselni a vereséget is ahhoz, hogy igazi győztesekké váljanak (Bíróné, 2011).

A gyerekeknél a legfontosabb, hogy élvezzék a mozgást és a sportot, folyamatosan fenn kell tartani a motivációt. A sportnak 6 alapelve van, melyeket betartva nagyon jó környezet alakítható a tanórákon, sportfoglalkozásokon:

1. **A fejlettségi szinthez igazodás elve:** Minden tanulónak a saját szintjéhez tartozó feladatokat kell adni, hogy sikerélménye legyen az órákon, így fejlesztve önmagát.
2. **Fokozatosság elve:** Minden feladatot észszerűen kell felépíteni, betartva a fokozatosságot, vagyis a könnyebb feladatoktól kell haladni az összetettebb, nehezebb feladatok irányába, így hatékonyabban lehet oktatni a gyerekeket.
3. **Játékosság és a játékdominancia elve:** Minden feladatba, mozgásba egy kis játékot kell belecsempészni, ugyanis, ha a tanuló játéknak fogja fel a feladatokat, sokkal nagyobb kedvvel fogja végrehajtani, így könnyebben tanul és jó élményeket szerez a tanórákon.
4. **A biztonságérzet kialakításának elve:** Bármilyen feladatot is csináltatunk diákjainkkal, mindig biztosítani kell őket, hogy nem eshet bántódásuk, hiszen figyelünk rájuk és a környezetet is úgy alakítjuk ki. Ez az egyik legfontosabb alapelv, ha ez létrejön, akkor a gyerekek felszabadultan tudnak játszani, feladatokat végrehajtani.
5. **A befogadás és a csoporthoz tartozás elve:** A 4. pont szorosan összefügg az 5. ponttal, mivel csakis az érzelmileg biztonságos környezet képes biztosítani a befogadás és a csoporthoz tartozás érzését. Egy gyermekcsoport közösséggé formálásában a pedagógus tölti be a vezető szerepet. Nevelési módszereinek, közösségteremtő erejének át kell

hatnia a foglalkozásokat. Nagyon fontos, hogy senki ne essen ki a csoportokból, ne legyen kiközösítés, hanem együtt tudjanak játszani és örülni a gyerekek.

6. **A „jó játékos” érzése, vagyis a kompetenciaérzet biztosításának elve:** Fontos, hogy minden gyereket bíztassunk, még akkor is, ha nem sikerül valami, mert ha ösztönözzük és nem adja fel, akkor legközelebb már sikereket érhet el. Mindenki jó valamiben és a játékokban mindenkinek jut szerep, feladat, amit meg kell oldania és így mindenki ugyanannyira fontos és jó lesz egy csapatban. A mozgással kapcsolatos önbizalom és kompetenciaérzet akkor alakul ki, ha a tanuló gyakran és rendszeresen tapasztalja meg azt az érzést, amely a „meg tudtam csinálni”, „képes vagyok rá”, „sikerült”, „ezt én is tudom” kifejezésekkel írható körül.

(Csányi – Kun – Boronyai – Vass, 2016)

XI. A futball legfontosabb szabályai (IFAB, 2022)

A FIFA minden szezon előtt kiadja szabálykönyvét, melyet minden csapatnak és csapatoknál dolgozó személyeknek be kell tartania. Ezen legfontosabb szabályokat fogom ismertetni.

Pálya méretei:

- **Bajnokságokban:** Hosszúság 90-120 méter között, szélesség 45-90 méter között
- **Nemzetközi mérkőzéseken:** Hosszúság 100-110 méter, szélesség 64-75 méter között
- **Kapuelőtér:** A kapuvonalra merőlegesen egy-egy vonalat kell 5,5 m-re mindkét kapufa belsejétől megjelölni. Ezek a vonalak 5,5 m hosszúságban nyúlnak be a játéktérre, és a kapuvonallal párhuzamos egyenessel vannak összekötve. E vonalakkal és a kapuvonallal határolt területet kapuelőtérnek nevezzük.
- **Büntetőterület:** A kapuvonalra merőlegesen egy-egy vonalat kell 16,5 m-re mindkét kapufa belsejétől megjelölni. Ezek a vonalak 16,5 m hosszúságban nyúlnak be a játéktérre, és a kapuvonallal párhuzamos egyenessel vannak összekötve. E vonalakkal és a kapuvonallal határolt területet büntetőterületnek nevezzük. Mindkét büntetőterületen belül egy büntetőpont van kijelölve, 11 m-re a két kapufa közötti felezőponttól. Mindkét büntetőpont közepétől 9,15 m sugarú körív húzódik a büntetőterületen kívül.
- **Sarokterület:** A sarokterületet egy 1 méter sugarú, a pályára rajzolt negyedkör jelöli ki minden szögletzászlónál.

A kapuk: A kapuk két függőleges kapufából állnak, amelyek a szögletzászlóktól egyenlő távolságra vannak és felül egy vízszintes keresztléccel vannak összekötve. A kapufák közötti belső távolság 7,32 méter, a keresztléc alsó éle 2,44 méterre van a talajtól.

A labda: Minden labda gömbölyű, kerülete 68-70 centiméter között van.

A játékosok: A játékban két csapat vesz részt, legfeljebb 11-11 játékosal, ezek közül 1-1 a kapus. A mérkőzés nem kezdhető el, illetve nem folytatható 7 játékosnál kevesebbrel. Amelyik játékost lecserélik és helyére egy másik játékos áll be, hivatalos meccsen az a játékos, már nem térhet vissza a pályára a mérkőzés játékidéje alatt.

A játékvezető: Minden mérkőzést játékvezető vezet, akinek korlátlan joga betartatni a játékszabályokat.

Egy mérkőzés időtartama: Egy mérkőzés két egyenlő, 45 perces félidőből áll. A félidőben a játékosoknak joguk van a szünethez, mely nem lehet hosszabb 15 percnél. A mérkőzés alatti elvesztegetett időt, a 45 perc lejárta után lehet hozzáadni a félidőkhöz, extra időként.

Mérkőzés kezdete, kezdőrúgás: A mérkőzések mindkét félidéje, valamint a játék gólt követő újraindítása is kezdőrúgással történik, melyet a pálya közepén található pontról kell elvégezni úgy, hogy minden játékos a saját térfelén tartózkodik az elrúgás pillanatában.

Gól: Gólt kell ítélni, amikor a labda teljes terjedelmével áthalad a kapuvonalon a kapufák között és a keresztléc alatt, feltéve, hogy a gólt elérő csapat előzően nem követett el szabálytalanságot.

Les: Lesen tartózkodni önmagában nem szabálytalanság. A játékos lesen van, ha:

- Fejének, testének vagy lábának bármely testrésze az ellenfél térfelén van és ezek közül bármely testrésze közelebb van az ellenfél kapuvonalához, mint a labda és az utolsó előtti védőjátékos.

A játékosok karjaira nem vonatkozik a les, mivel kézzel nem lehet érvényes gólt szerezni.

A játékos nincs lesen, ha egy vonalban van az utolsó előtti ellenféllel.

Les, mint szabálytalanság: Lesen lévő játékos csak akkor szabálytalan, ha a les pillanatában beavatkozik a játékba és meg akarja játszani a labdát, illetve, ha szándékosan zavarja, gátolja ellenfelét a labda megszerzésében, ezzel bevonva magát a játékba.

Nem szabálytalan, ha a lesen lévő játékos kirúgásból, bedobásból vagy szöglet Rúgásból kapja a labdát.

Kezezés:

- Szándékosan érinti kezével a játékos a labdát, a keze a labda felé mozog
- Karjának pozíciójával meghosszabbítja testét
- Gólt szerez az ellenfél kapujába

Közvetlen szabadrúgás: Közvetlen szabadrúgást kell ítélni, ha egy játékos a következő szabálytalanságok valamelyikét elköveti ellenfelével szemben:

- Testtel támadja, nekiugrik, megrúgja, meglöki, megüti, elgáncsolja

Továbbá közvetlen szabadrúgást kell ítélni alábbi szabálytalanságokért is:

- Kezezés, visszahúzás, harapás, köpés, valamilyen tárgy dobása az ellenfél irányába

Közvetett szabadrúgás: Közvetett szabadrúgást nem lehet közvetlenül a kapuba juttatni azonnali lövéssel, legalább két játékosnak hozzá kell érnie a labdához, hogy gól születhessen. Közvetett szabadrúgást kell ítélni, ha egy játékos:

- Veszélyesen játszik
- Ellenvéleményét durva, sértő kifejezéssel fejezi ki
- Akadályozza a kapust abban, hogy a kezében tartott labdától megszabaduljon
- Bármilyen más, a szabályokban nem említett szabálytalanságot követ el, melynél a játékot meg kell állítani figyelmeztetés vagy kiállítás céljából

Lapok: A játékvezető jogában áll sárga vagy piros lapot felmutatni egy mérkőzésen, az adott szabálytalanság mértékétől függően. Enyhébb szabálytalanságokért egy sárga lap adható, ez egy figyelmeztetés a játékosnak. Ha a sárga lap után is folyamatosan szabálytalanságokat követ el ugyanaz a játékos, akkor a második sárga lap megkapása után, piros lappal kiállítja a játékvezető és nem térhet vissza a pályára a játékidő alatt. Durva szabálytalanságokért azonnali piros lap adható, ami azonnali kiállítást jelent az adott játékos számára.

Szabadrúgás: Ha egy szabálytalanság a játéktéren, de a büntető területen kívül történik, szabadrúgással következik a szabálytalanságot elszenvedő csapat, mely a fentebb leírtak alapján, lehet közvetett vagy közvetlen.

Büntetőrúgás: Büntetőt kell ítélni, ha egy játékos a saját büntetőterületén belül követ el közvetlen szabadrúgással járó szabálytalanságot. A labdát csak sípszóra lehet elrúgni. Büntetéből közvetlenül gól érhető el. Végrehajtása:

- A labdának mozdulatlanak kell lennie a büntetőponton
- A rúgó játékost egyértelműen azonosítani kell
- A játékosoknak a büntetőponttól legalább 9,15 méter távolságra, a büntetőpont mögött, a játéktéren belül, a büntetőterületen kívül kell tartózkodniuk

XII. Összegzés

Dolgozatom megírása óriási lehetőséget adott arra nekem, hogy igazán elmélyüljek a labdarúgás történetében, oktatásában és szabályaiban. Ez a nagyon sokak által kedvelt játék, egészen az ősidőkig tekint vissza, ahol különböző formákban és szabályokkal, de játszották ezt a nagyszerű labdajátékot és nagyon élvezetes volt megfigyelni, hogy fejlődött az idők alatt, milyen formái és szabályai alakultak ki és milyen szinten terjedt el az egész világon. A labdarúgásnak, szerintem a legnagyobb vonzerője, hogy mindenki játszhatja, kisgyerektől az idősekig és a pályán mindenkinek egyenlőnek kell lennie. A történeti rész nagyon jó átfogó képet adott, hogy honnan indult a játék, a különböző népcsoportok, hogy vették és alakították át, illetve, hogy értünk el a modern futball hazájába, Angliába. Az egész labdarúgást irányító szervezet, a FIFA megalakulását is megismerhettük, mely elengedhetetlen a futball szabályozásában. A világbajnokságok az egész világ figyelmét lekötik, így óriási élmény volt ennyi izgalmas információt gyűjteni és megtudni róla.

A nemzetközi történelem után a magyar labdarúgás történetét is részleteztem, tele rengeteg fontos információval. Izgalmas volt utánajárni, hogy is került a futball Magyarországra, ki terjesztette el a sportágat hazánkban és az idők alatt milyen mértékben fejlődött és vált egyre népszerűbbé.

A következő rész az oktatást foglalta magában, betekintést próbáltam adni az általános iskolákban folyó labdarúgás oktatásáról. Megnéztem az elmúlt 4 Nemzeti Aparentert, hogy változott a futballhoz való hozzáállás. Foglalkoztam a labdarúgás technikai elemeivel, melyek a legfontosabb, elengedhetetlen kellékei a sportágnak, miket kell megtanítani mindenképpen a diákoknak és hogy a fokozatosság elvét betartva kell oktatni. Fontos, hogy minden gyerek jól érezze magát a testnevelési órákon, sikerélményeket szerezzen, szeressen mozogni és csapatban dolgozni.

Dolgozatom utolsó részében a futball szabálykönyvével foglalkoztam. Ismertettem a legfontosabb szabályokat, definíciókat és előírásokat, melyek nélkül a labdarúgás nem működhetne és melyet mindenkinek be kell tartania.

XIII. Irodalomjegyzék

1. 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. Letöltés dátuma: 2023.09.05.,
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200110.kor>
2. 130/1995. (X. 26.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról. Letöltés dátuma: 2023.09.05., <https://njt.hu/jogszabaly/1995-130-20-22>
3. 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. Letöltés dátuma: 2023.09.05.,
http://www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/nat_070926.pdf
4. A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról. Letöltés dátuma: 2023.09.06.,
<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes>
5. Alan Tomlinson (2000): FIFA and the men who made it, Soccer & Society, 1:1, p. 55. Letöltés dátuma: 2023.07.28., [FIFA and the men who made it \(tandfonline.com\)](https://www.tandfonline.com)
6. Bíró Imre (2014): Futball világbajnokságok története. Nyíregyháza: Nagykönyv Kiadó Kft.
7. Bíró Edit (2011): Sportpedagógia. Budapest: Dialóg Campus Kiadó. Letöltés dátuma: 2023.09.14.,
https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7860/0025_Birone_Nagy_Edit-Sportpedagogia.pdf?sequence=1&isAllowed=y (p. 42), (p. 75-80)
8. Cseke Ibolya (2021): Ősi labdajátékok és a foci. Letöltés dátuma: 2023.07.26.,
<https://www.sumidamagazin.com/2021/07/08/osi-labdajatekok-es-a-foci/>
9. Dénes Tamás – Sándor Mihály – B. Bába Éva (2013): A magyar labdarúgás története I.: Amatőrök és álamatőrök (1897-1926). Debrecen: Campus Kiadó
10. Dénes Tamás – Sándor Mihály – B. Bába Éva (2014): A magyar labdarúgás története II.: Profikorszak vb-ezüsttel (1926-1944). Debrecen: Campus Kiadó
11. Dénes Tamás – Sándor Mihály – B. Bába Éva (2015): A magyar labdarúgás története III.: Aranykor (1945-1966). Debrecen: Campus Kiadó
12. Dénes Tamás – Sándor Mihály – B. Bába Éva (2015): A magyar labdarúgás története IV.: Szocialista profizmus (1967-1986). Debrecen: Campus Kiadó

13. dr. Csányi Tamás – Kun István – Boronyai Zoltán – Vass Zoltán (2016): Labdarúgás az iskolában – Tematikus összefoglalás és továbbképzési tananyag az iskolai Grassroots labdarúgás oktatásához. Budapest, Magyar Diáksport Szövetség. Letöltés dátuma: 2023.09.14.,
https://www.researchgate.net/publication/331990522_LABDARUGAS_AZ_ISKOLA_BAN_TEMATIKUS_OSSZEFOGLALAS_ES_TOVABBKEPZESI_TANANYAG_A_Z_ISKOLAI_GRASSROOTS_LABDARUGAS_OKTATASAHOZ (p. 23-24)
14. dr. Németh Zsolt (2015): A sportjátékok oktatásának módszertani javaslatok: A labdarúgás technikai mozgásanyagának oktatás módszertani javaslatok. Pécs. Letöltés dátuma: 2023.09.13., <https://tamop-sport.ttk.pte.hu/tananyagfejlesztes/sportjatekok-oktatasa/labdarugas> (p. 112-190)
15. Farkas Judit (2014): A labdarúgás története. Letöltés dátuma: 2023.07.25.,
<https://hirmagazin.sulinet.hu/hu/civilizacio/a-labdarugas-tortenete>
16. FIFA (2023): Seeking solace in Olympic glories: Hungary's gold medals at the Games. Letöltés dátuma: 2023.08.18., <https://www.fifa.com/fifaplus/en/articles/seeking-solace-in-olympic-glories-hungarys-gold-medals-at-the-games>
17. FIFA: 1954 FIFA World Cup Switzerland. Letöltés dátuma: 2023.08.18.,
<https://www.fifa.com/tournaments/mens/worldcup/1954switzerland>
18. Gallovits László - Honfi László – Széles-Kovács Gyula (2011): Sport A-tól Z-ig. Budapest: Dialóg Campus Kiadó. Letöltés dátuma: 2023.07.30.,
<https://tamop412a.ttk.pte.hu/TSI/Gallovits-Honfi-Szeles-Kovacs%20-%20Sport%20A-tol%20Z-ig/Sport%20a-tol%20z-ig.html> (p. 98-102)
19. IFAB (2022): A labdarúgás játékszabályai 22/23. Letöltés dátuma: 2023.09.15.,
https://dokumentumtar.mlsz.hu/file/dokumentumtar/3794/file/szabalykonyv_2022-2023.pdf
20. KormánySport (2018): Budapesti TC – Az első magyar futballklub. Letöltés dátuma: 2023.08.15., <https://kormanySport.hu/budapesti-tc-az-első-magyar-futballklub/>
21. MLSZ (2021): 120 éves a Magyar Labdarúgó Szövetség. Letöltés dátuma: 2023.08.15., <https://www.mlsz.hu/hir/120-éves-a-magyar-labdarugo-szovetseg>
22. Péter Gyula (2010): A futball világa: A labdarúgás története az ókortól napjainkig. Nyíregyháza: Nagykönyv Kiadó Kft.
23. Pincési László (2008): 1952 HELSINKI - MAGYAR ARANYOLIMPIA. Letöltés dátuma: 2023.08.18., <https://www.origo.hu/sport/olimpia/2008/20080226-az-1952-es-nyari-olimpia-tortenete.html>

24. Tom Dunmore – Andrew Donaldson (2015): Encyclopedia of the FIFA World Cup.
 Letöltés dátuma: 2023.08.10.,
https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=4uJdBgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR5&dq=fifa+history&ots=xx7AH_Y3Tn&sig=nZUya4F6iZlAOeFy1-03bpbk9W8&redir_esc=y#v=onepage&q=fifa%20history&f=false
25. Yann Berger – Gilles Delammarre – Zarko Telemek (2006): A futball 1001 fotón. Pécs: Alexandra Kiadó (102. oldal)
26. Zombori Sándor (2008): Zseniális világsztárok: 100 híres futballista. Debrecen: Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft.

XIV. Ábrajegyzék

1. kép: Tsuh-küh, Kína ősi labdajátéka.....	7
2. kép: Kemari, foci kimonóban.....	8
3. kép: Ulama, Amerika ősi labdajátéka.....	9
4. kép: FC Sheffield logója.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5. kép: Guillermo Laborde: Uruguay 1930 World Cup.....	16

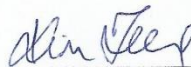
NYILATKOZAT

PRIVARICS KRISTÓF (név) (hallgató Neptun azonosítója: E81NHO)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2024. év 03. hó 29. nap

belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakedolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: PRIVARICS KRISTÓF
A Hallgató Neptun kódja: ES1VHO
A dolgozat címe: A LABDARÚGÁS TÖRTÉNETE ÉS JELENKORI OKTATÁSA
A megjelenés éve: 2024.
A konzulens intézetének neve: NEVELÉSTUDOMÁNYI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: SZAKDIDAKTIKAI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakedolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

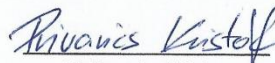
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024. év 03. hó 29. nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.